

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

جولائی ۱۹۶۷ء

الْكُنَايَةُ فَصَاحَةٌ

سرائیکی

ہندوستان دیان زبانان دے ون دی پاڑ

پئی نو دی سئے ہندوستان
گل راز رنوز دے دفتر ہوں

ہیوں وقتلاش تے ہندوستان
ہیوں بیشک عارف چند ہوں

قیمت : ایک روپیہ

تہذیب

۳۴	پہلا سبق	بہادق بشیر
۳۶	لہ با عیات	دشاد، صادق بشیر
۳۷	کان	فیض محمد و لچپ
۳۸	بیت المقدس کے دوسرے	صادق بشیر
۴۰	الغامات	صادق بشیر
۴۲	خط پتر	۔۔
۴۴	سہ ماہی رپورٹ	۔۔

۲	عرفیات	برگیدیر نذیر علی شاہ صاحب
۳	مے مکہ حضور	غزل، حافظ عبد الکریم و لشاد
۴	دس قرآن	صادق بشیر
۹	مست اہل دیوتی کان	نہاجہ انکار
۱۰	حضرت قبد خرم صاحب	معنون، صادق بشیر
۱۲	زحر	میر نزاری
۱۵	بے قدرے غزل	فدائے اظہر
۱۶	الحمد للہ	برگیدیر نذیر علی شاہ صاحب
۱۷	بکھ دید تیدی	نظم، شوخ ریاستی
۱۸	سائنسی معلومات	ترجمہ صادق بشیر
	پالاں دا درد	

سالانہ چندہ
پانچ روپے
فی پرچہ
ایک روپیہ

۲۰	ذی ذبیحہ تاتے جن قتا	سلی قریشی
۲۲	رات، تہا کوں پتہ ہے	ساجد شاہین
۲۳	(۱۱) اکھاٹ	صادق بشیر
۲۴	(۱۲) بھارتاں	ساجد شاہین
۲۵	شہد (۱۳) انسان	تحسین بہاؤ الدی
۲۷	دوہڑے (۱۴) دشاد، لچپ، خوشتر، صاحب	
۲۸	رثوت (۱۵) انسان	ترجمہ صادق بشیر
۳۳	غزل	صالح الہ آبادی

ہمایونی

مدیر معاوضہ

صادق بشیر

سراہی

سہ ماہی

ایڈیٹر

ستید نذیر علی

شمارہ نمبر ۶

جولائی ۱۹۶۷ء مطابقت مع بیچ الاہل ۱۳۸۷ھ

جلد نمبر ۱

عرفانیات

سب نسبت یاروں سوہندی ہے

ہر حال کنوں ہر گال کنوں

پتھر مٹی کا ایک کوٹھا۔ کم خرچ بالانشین۔ برائے نام ہی نہیں سچ پچ بیت اللہ بنا بیٹھا ہے
آخر ایسا کیوں ہے؟

اگر خدا کعبہ میں رہتا ہے تو بت خانے میں کون؟

امتحان کی جتنی بڑی جستجو حد ہوتی ہے انعام کی اتنی ہی بڑی انتہا ہوتی ہے سیدنا حضرت اسماعیل کی
ادبی خیر ذی ذرع میں آدائش و پردہ شر خانہ کعبہ کی عبادت سہی طاعت سہی کس دیکھ کی فدا ہے کس دعا کا اثر ہے پورے انہماک
کے ساتھ سوچنے والی باتیں ہیں۔ ————— کائنات کا ہر منصوبہ، ہر ذرہ ہر دھوکہ ہر سکھ۔ دن کی روشنی، رات کی تاریکی، غلام افراد
واقوم کے غلام، مستم منہم اقرام کی بے بسی، بے پرواہی، قحط و کال، عروج و زوال، امراض و اموال، دم و جبال، دراصل
کعبہ، احسان، انعام، حاکم ہی ہیں۔ اے گھر گھر ہاں نہیں قرنا مہرباں نہیں

ملے نیکہ حضور دا

مہمان - معذرت - مرا می - سچو جیلہ حور دا
 ہر پاک - پاک راز رکھے جیلہ حور دا
 مہمان دی نیک بختی جو ملے خانہ کھل گیا
 لازم ہے حمد مالک رب غفور دا
 نے نوش ہوش کر کہ مقام انتظار ہیں
 رستہ دراز باقی عقل دے عبور دا
 مستی دا دور جام الستی توں دودھ پورے
 ساقی پیالہ بھر دے شراباں ظہور دا
 رندی توں راز کین دی چچہ زائدہ خبر
 بن ذوق زہد ساز ہے فتنہ فتور دا
 مے پی جودل و مانع دے الوار کھل و بھن
 جھوٹے توں جھوٹا آدے نشے تے سرور دا
 کسراں دراز ساغر مینا دی رب کرے
 گوشہ بہشت تہ کہ ہے عبد آشکور دا
 رتی پا کہ جو شش قیامت تنگ رہے
 دلنشاہ اکہ کھلے تہاں ملے نیکہ حضور دا

درس قرآن

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ

اور لوگ جو گھیب سے ایمان رکھتے ہیں

یہ لوگ بالغیب مقام مدح و امیل ہے مقام تربیت

مدح اور ویلے کین دیندی ہے کہ میرٹھے ویلے صفت وافر ہووے۔ بیویں "اور لوگ میرٹھے امیرین و امیل ہے اور لوگ میرٹھے عام ضرورتاں کنوں ہوں زیادہ دولت رکھیندے ہیں عام ضرورتاں بتایا اور کنوں گھٹ دولت رکھن والیاں کن ہرگز امیر نہیں آکھیا ویندا ہیں واسطے مدح دے کہتے صفت وافر وٹھ شراط ہے۔ تے میرٹھی صفت دے مدارغ خود اعلم الحاکمین ہون اور صفت کیتے نہ صرف وافر وٹھ شراط ہے۔ خالص ہون دی ضروری ہے۔ جو اللہ تعالیٰ دے حضور و پر قبول ہون کنوں وی دے کے مدح دا درجہ پاونے

ایہ جیہ مدح و احق دار بنائے ضروری ہے کہ "یومنون بالغیب" صفت کن چنگی طراں سمجھا وئے۔ اس صفت دے یوں سمجھتے ہن "بکے غیب" تے جو جھا اوندے اتے ایمان غیب او ہے چیز معائنہ آوے۔ او مذاں ڈوں نہاں ہن۔

والغیب مدلل۔ اور لکیاں ہوئیاں ہستیاں جیندے کیتے اللہ تعالیٰ تے اوندے رسول نے دلیل نال ڈسایا ہووے پر او علا ہر نظر نہ آون۔

۱۲ غیب غیر مدلل اور لکیاں ہوئیاں ہستیاں جہاں دے کیتے اللہ تے اللہ دے رسول دے علاوہ کہیں پئے دے دلیل دے بغیر ڈسایا ہووے۔

ایمان دیاں جیرا صیاں مشتاک رطاں ہن۔

اللہ تعالیٰ تے ایمان ۔ اوندے فرشتیاں تے ایمان

اوندے کتاباں تے ایمان ۔ اوندے رسولاں تے ایمان

چنگی مندی تقدیر مرن دے بعد اٹھاون

تے ڈینہ بنامت تے ایمان

انہاں پنج شرطوں وچوں اللہ تعالیٰ دی ذات افرشتے تے قیامت واپسینہ تاں غیب وامنح
ہن۔ پر اللہ دیاں کتاباں قرآن۔ انجیل۔ توراہ۔ زبور و فیروز تے اللہ دے رسول آدم۔ نوح
ابراہیم و فیروز تے حضرت محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم تاں ظاہرین۔ انہاں کوں اپنے اپنے زمانے
وچ ہزاراں تے لکھا بندیاں نے اپنی اکھیں مال ڈٹھا۔ دل انہاں کوں غیب کیوں آکھیا گیا۔
لے سوال ہک عام دامن وچ ضرور اُکھ دے ایں کوں سمجھ کیتے جے قہولا جہاں سوچیا دینے تاں پتہ
لگیں جی اللہ دیاں الہامی کتاباں دے درختے تے مس مال نکھے ہوئے حرف عام لوکاں دی نظراں وچ تاں
آدیندے ہن پر انہاں لوکاں دے معنیوں واطمیں ایجا گھیاں ہویا جے جو انہاں دے سمجھ کیتے
جتنی دل و دل انہاں کوں پڑھیا دیکھے ہر پیرے تے اللہ سبائیں پڑھن دے تے نت نویں راز ظاہر
کرمندے۔ تے لے راز اتلی وافر ہوندن جو کڈ اہیں کھنڈ تے نہیں آندے۔ ہیں سانگوں اللہ تعالیٰ دی
الہامی کتاباں کوں وی اللہ سائیں کے غیب ڈیسا تے انہاں اتے ایمان گھن آون ہک شرط رکھی ہس۔
ہیں طر حال اللہ تعالیٰ دے پیغمبراں دے ظاہری بندیاں دے ہتھ۔ پیر۔ تک۔ کن۔ اکھ تارے
لوکاں نے کیٹے پر انہاں دی شان رسالت وچ ایجی راز نکھے ہوئے ہن۔ جو جوں جوں کوئی دیدا
طالب انہاں دی زیارت کیتے کوشش کریندا ہے توں توں او زیادہ تہجیات رسالت مال منور
تھیندا ویدے۔ ایہ راز رسالت دی الہامی کتاباں دے راز و گھن ان کھٹ خزانہ ہن ہیں واسطے
آکھیا گیا ہے جو رسولاں دی رسالت تے دی ایمان بالغیب رکھیا دینے۔

ایں عقائد کوں سمجھ کیتے حضرت ابوالحسن صاحب خرقانی رحمۃ اللہ علیہ نے اوں ویلے ڈیسا ہی،
جیرے ویلے سلطان محمود غزنوی نے انہاں دے حضور وچ حاضر تھی تے سوال کیتا ہی جویا حضرت اسے
معاملہ کیوں ہے جو حضرت بایزید بسطامیؒ نے ارشاد فرمایا۔ "جیرے شخت انہاں کوں ڈیکھ گھنسی۔ دوزخ
وچ کیناں ویسی۔ اے کیوں تھی سبکدے جی ابراہیم جیں خود آتا اے نامدار رسالت مآب مسلم کوں ہزاراں
دعوت ڈٹھا۔ پر ہونڈے دوزخ جی ہونڈی کیتے قرآن پاک گواہی دیندا ہے۔

حضرت خرقانیؒ نے محمود غزنوی کوں سمھایا کہ ابراہیم نے اپنے بھتیجے محمد بن عبد اللہ کوں تاں ڈٹھا
۔ پر شان محمد رسول اللہ مسلم کوں نہ ڈٹھا۔ جے انہاں دی شان رسالت ڈیکھ گھنڈا تاں دوزخ وچ
دیندا۔ ٹیک میں طر حال جب بسطامیؒ دا ارشاد دی انہاں دی شان ولایت کوں ڈیکھ گھنڈا ناں۔
انہاں دے ظاہری ہونے کوں ڈیکھ تے دوزخ کتوں پھنڈا کیناں ناں۔

ہیں سانگوں علوم تقیہ و شایع ولایت تے کتوں کتائیں زماۃ شان رسالت تے شان کلام اللہ دیو ہن

رائہ الہی بن۔ تے انہاں تے بن ڈٹھے ایمان گھن آون ضروری ہے۔ جو الذین یؤمنون بالغیب دی قطار وچ شامل تھیون مکن تھی گئے۔

لوظ غیب دی ایس تشریح دے بعد لوظ ایمان دا وی واضح ہون ضروری ہے۔ ایندیاں ڈیوں

تساں ہن۔ ایمان کامل تے ایمان ناقص یا

ایمان کافی تے ایمان ناکافی یا

ایمان مؤثر تے ایمان غیر مؤثر

ایں فرق کون سمجھن پکتے ہک مریض دی تلے ڈٹی ہوئی حالت تے توجہ پکتی ونجے تاں مسئلہ آسان تھی دیندا ہے۔

ڈاکدار (ڈاکٹر) جیوں ویلے ہک مریض دی حالت ڈیکھ تے اونڈے پکتے تجویج (تجویز) کریندا ہے جو اونڈے مزاج دی مناسبت نال اونڈے پکتے مندر دیاں گولیاں کھاوون چنگا کیتی۔ تاں مریض پکتے ترے رکتے ہن۔

۱۔ مریض ڈاکدار دے آکھے دی پرداہ نہ کریندیں ہر تھیں۔ مندر دیاں گولیاں کھاندا رہے تے

انار نہ کھاوے۔ مطلب اے مریض نے ڈاکدار دے آکھے تے یقین نہ کیا تے نتیجہ اے تھیا جھلپتی مر گیا۔ ایں یقین نہ کرن کون کفر اکھیندن۔

۲۔ ڈاکدار دے آکھے کون صحیح تاں من گھڑا پر کڈا ہن انار کھا گیدا تے کڈا ہن مندر دیاں گولیاں۔

مریض دے ایں یقین کون یقین ناقص اکھیندے ہن۔ تے نتیجہ اے تھیندے جو انڈی بیماری لمبر پکڑ دیندی ہے۔

۳۔ ڈاکدار دے آکھے کون نہ مرت صحیح منراں تے اونڈے آکھے دی لوظ بہ لوظ تعمیل کرتے مندر دیاں

گولیاں کنوں پرہیز کیتس تے انار کھا نڈا رہیا۔ تاں نتیجہ اسے تھیا جو او جھلپتی ٹھیک ٹھاک تھی گیا۔

مریض دے ایں یقین تے عمل کون یقین کامل اکھیندے ہن۔

ڈیکھن وچ آیا ہے جو عرصہ ۹۵ ہر بیمار ڈاکدار تے یقین کامل رکھیندا ہے۔ ڈاکدار دی ہدیت تے

بہت چنگے مریض جتلا یقین رکھن۔ ایمان کامل اکھیندے سبب کوئی سخت دی اللہ تے اللہ دے رسول دی

ہدیت تے یقین کامل رکھے او ڈلی "بن دیندا ہے۔ پر اوں ہدیت کون سچا میندیں ہوئیں اونڈی اوھوری

تعمیل کون ایمان ناقص اکھیندے ہن۔

ہن نتیجہ ان نکھتا جو ایمان کامل دی سنجائی لے ہے جو اللہ تے اونڈے رسول صلعم دے ارشاد

نئے یقین رکھیندے ہوئے انہی وی پوری پوری تعمیل دی نصیحتی پتی ہوئے۔
مطلب اسے جیڑھے ایمان وا اثر عملی زندگی تے پودے او ایمان کامل ہے۔ تے ایہ جہاں ایمان
جیڑھا ترہیہ سکاوٹ کیتے تاں کافی ہووے۔ پر عملاں والی رڑھ کوں رچا دے گئے۔ تاں ایمان ناقص ہوئی
جیندا نتیجہ او ہو تھیںسی۔ جیویں ایں گال دا پتہ ہووے جو فلائی کھڑا وچ ناگک و ٹھوہیں ہن تے ہندے
وچ سچہ و پنج پاؤٹ نال تھیںسی۔

کئی لوک غناہ صغیرہ تے غناہ کبیرہ دے چکر وچ پھسے ہوئے ہن۔ اسے انہیں ہے جینویں کپڑیاں
دے ڈھک وچ بھانویں ہک چڑھک و پنج پودے۔ یا انگارہ۔ کپڑیاں کوں بھاگک دیسی۔
ہیں ساگوں ایمان دی حفاظت کیتے۔ صغیرہ غناہ اتلے خطرناک ہن جتنے جو کبیرہ غناہ۔ کیوں جو ایہ
صغیرہ غناہ دو حد دے ایہو جہیں کبیرہ غناہ بن دیندن جہناں دا علاج دی کینی۔
صغیرہ غناہاں دے شروع تھیون نال ایمان تے میل آون لگ دیندی ہے۔ دل لے میل کٹ بن تے
ایمان دی تختی کوں کھاوٹ شروع کر دیندی ہے۔ تے کچھ مد بعد ایمان دی اصل شکل دی خراب تھی دیندی ہے۔
تے اخیر وچ جیڑھے ویلے ہر لگ دیندی ہے۔ تاں بندے تے کاروٹ مطلب اسے ایجی بد بختی چھا دیندی
ہے۔ جیوں استغفار دے سوا کوئی شے نہیں دھو سگدی۔

تے ایندے الٹ غیب مدلل تے ایمان کامل رکھن نال عاقبت دے درجیاں دے علاوہ خود
دنیاں دے قیدے وی حاصل تھیون پے دیندن۔ ایندے ان کھٹ مثالاں وچوں ہک تالیخی مثال سومات
دی بت لکھنی دا واقعہ تے لکھا دیندا ہے جو۔

سومات فتح تھی و بخت تے ہندواں نے سومات دے بت دے برابر وزن دا کئی من سونا
شرط تے پیش کیتا جو ایں بت کوں نہ تروریا دینجے۔ تے محمود غزنوی دے وزیراں میٹراں نے صلاح
ڈتی جو بخت تاں فتح تھی گئے۔ فوجی لوڑ کیتے سونا گھن گھدا و بچے۔ تاں ٹھیک ہے۔

پر غازی مسعود نے صلاح ڈتی جو ایں طرحاں نال تہاں بت لکھن دے بدلے بت فروش بن دیو۔
تے سلطان محمود غزنوی نے مٹاں سوناں سونے کوں چھوڑ تے اللہ دے فرمان دی تعمیل تے بت لکھنی
دی غیبی رحمتاں تے ایمان کامل رکھیندے ہوئے جیڑھے ویلے اوں سومات دے بت کوں تروریا
تاں اللہ تعالیٰ نے اوں کوں اوں بت وچوں ایجی قیمتی میرے سچھوٹی ڈیوے جو اوں بت دے برابر
تھاں سوناں سونے دی قیمت کڑوں سیکڑیاں تے ہزاراں گنا زیادہ مل دے سکھتے۔ ایں طرحاں نال ایمان
بالغیب دے نتیجے وچ سونا ہائے کرن تے وی اوں کڑوں کتلا زیادہ و پیادی نفع اونکوں حاصل تھیا۔

تے بہت شکنجے ڈاب دے بہشتا مدجے اوں کون نکوہ حاصل تھے۔
 پس ساری دنیاں دے مسلمان ڈاکدار دی صلاح تے ہک چنگے بیمار دے یقین جتنی اپنے خدا تے
 رسول معلم دے زبان تے ایمان کامل رکھ تے عمل طہ تے تعبیل کون شروع کر ڈیون تاں ول ڈیکھ
 جواہر دے برکتاں دے علاوہ کیں طرحاں ان کھٹ ویا دی فیدے تھیون لگ ویندن۔
 آخر دپچ دکا ہے جواہر مائیں ساریاں مسلماناں کون الذیقہ یومینون بالعیب دی صفت
 دپچ شامل تھیون دی توفیق عطا فرما دے۔ آمین۔ (ادارہ)

سراہیاں کتاباں

۱۔	قاعدہ سراہنگی	مصنف و مؤلفہ بشیر احمد ظامی	۵-۵۰
۲۔	لغات سراہنگی	" " "	۵-۵
۳۔	خیابان حشرم	حافظ محمد نصیر الدین حسن صاحب مخزن	۵-۵
۴۔	ارمغان ادب	برگمیدہ پریسیدہ نذیر علی شاہ صاحب	۱۲-۵
۵۔	رت دیاں منجھوں	صادق بشیر	۳-۵

ملوث داپتہ

سراہنگی ادبی مجلس فوجی بستی بہاول پور

مست الست دی رستی

دم مست قلندر مستی ہے
جگ مست الست دی رستی ہے
بدست پھروں۔ بد حال پھروں
قلش پھروں۔ گنگال پھروں
ہر دم دلدار دے نال پھروں

توڑیں غلا ہر حالت خستی ہے
دم مست الست دی رستی ہے

ساڈے کیتے رحمت کستی ہے

ڈس تیں نادان دی رستی ہے

اے قابض نفس پر رستی ہے

اسے سودا درست بد رستی ہے

نہ پھول مسیت شالے وچ
نہ تسبیح حجرے جالے وچ
اساں پاتا مست پالے وچ
ڈس زاہد نیک خیال بھلا
آپو سمجھ سبھ دی چال بھلا
برمیچ ساڈے نال بھلا
اساں گھول گھایا مطلب سب
ہزار و قیوے یار سبب
توں گولیں دل وچ رکھ مطلب
سب زور زور زور گھول گھما
ونچ نہیں افگر اورک بیا
دل جو منہ منگدیں مطلب یا

دبیر الملت خواجہ محمد عبد اللہ صاحب افگر سرائیکی زبان دے علاوہ اُردو زبان دے ادیب مار
شاعر ہن جو سبھیں ہمدیں دی شخصیت کہیں تعارف دی محتاج کین۔ احمد پور دے واسی ہن تے حکمت دے
اعلیٰ قانودے نال تعلق نہیں۔ انہاں دے نوے اقصی دے اردو تے سرائیکی شاعری وچ بہک فاض مقام رکھیندے۔

مہادقے بشیر

حضرت قبلہ خرم صاحب

سرائیکی زبان دا خادم عظیم

حضرت خرم سرائیکی زبان دے لے بے بدل شاعر بہادر دی مٹی دچوں اول ویلے اکھیرے،
جیرے ویلے سارا دا سارا کلج چھوڑن ملای دیاں زنجیراں وچ جکڑیا ہویا ا۔ مسلمان دے عروج دا
ستارا لک چکیا ا۔ مسلمان ہون دی ہک پیوں وڈا جرم ا۔ انگریزاں دا ظلم تے مسلماناں دی بے بسی
نے انہاں دے ماں دے پھاں تے ہون پرکھن واکم کیتا۔

آدھن جو شاعری ماحول دی طالع ہون دی ہے۔ انہاں حالات وچ جے کتائیں حضرت علامہ اقبال
نے قوم کوں جگایا تاں ایں شاعر نے وی حضرت علامہ صاحب موصوف دے کلام کوں بے خبر ہون
دے باوجود اپنی جاتے حق دی آواز خرم تیں ایں طراں پچاکی۔

ہک داری وا، ڈیکھا ڈیو د۔ دتیاں کوں دینداریاں
ولدے اینوں بھراک انھو ساڈ سڑیاں چٹکا زیاں
فرزیاں کوں فتح دیس ہئی۔ پیشش کوں طوس تے چاٹئی
دیگر کوں چڑھوین تے ٹہنی شام کوں شام پیچڑیاں
پاڑواں پٹینڈیاں گیاں درخت توڑیاں جو ہن ارکسلے سکت

گزداتاج مار تھت جن چاھیاں اندھاریاں
خودی | حضرت علامہ اقبال دے فلسفہ خودی دارلج جتھاں ایں ہے جو ہے

خودی کو کہہ بند اتنا کہ ہر تقدیر سے پہلے
خدا بندے سے خود پرچھے تیا تیری فنا کیا ہے
ہوں فلسفہ خودی کوں حضرت خرم صاحب بہادر دی ایں پیش کریندن۔
مٹھو اپنا آپ طواف کہ توں میں خود خدا تے خدا دا گھر
نہ قرآن پی نہ گرنجہ چہ نہ سمیتیں وڈ نہ مڑھی دوہ

فرید تے خرم | مولانا خرم بہادر پوری حضرت خواجہ غلام فرید دے شاگرد دی ہن تے مرید ری۔
جہاں دی خواجہ صاحب ذاب بہادر کول تشریف گھن آندے ہن تاں خرم صاحب دینہ رات انہاں دے
کول رہ دیندے ہن۔ ہر دینے جو خرم صاحب کھدیں متھے گھہرے ہن تاں ہن سانگوں ہک دینہ خواجہ صاحب
نے فرایا۔ فیہ الدین جہاں دی آئیں خوش تے خرم ہر نہیں۔ کیوں اں تیدا تخلص خرم رکھ دیاں۔ خرم صاحب
خوش نال اسے قبول کر گھدا۔ خرم صاحب نے خواجہ صاحب دے پہوں ساریاں کافیاں دی تفسیریں وچ اپناں
کلام انہاں کول شایا۔ خواجہ صاحب خوش تھے۔ تے دکا کیتے نہ۔ ہک کالی وچ جتھاں خواجہ صاحب ایں
طراں فرمیدن۔

سٹی یار پرانی پیرودو تھیاں اکھیاں چھل گئی دلہی جل

ہیں کالی تے خرم صاحب ایں مکھیدن۔

نہیں رکھ دے رت دے نیرودو تھیاں جل تھل سارا چھلو تھیل

کھرے ڈیکھن پر نیرودو کوئی ایں چھل کول نہ سہا چھل

مینا کارہاں | سرائیکی دے ممتاز شاعر فیض محمد دلچسپ فراسے۔ جو ایندے وچ گئی شہرہ کو خواجہ
غلام فرید صاحب نے سرائیکی زبان داخل بنائے تے مولانا فیہ الدین خرم صاحب نے اداسے وچ مینا کارہاں
کیتے ہے۔

• جیر جیاں خوبیاں عربی فارسی تے اردو کلام وچ مایہ ناز ہن اور انہاں نے اپنے سرائیکی کلام وچ
کٹ کٹ کے بھر دیاں ہن اسے استعمال انہاں توں پہلے کہیں شاعر نہیں کہتا۔

• انہاں توں پہلے اے زبان بلا مائشہ سی۔ نے انہاں نے نمونہ بندش جن تخلص جن ادب۔ اکھاڑ
رمحارسات تے روزمرہ دی گال ہار ڈال مال مال کرتے ایں زبان کول رنگا میزیاں نے نازک خیاباں
دا باغ بنا ڈتا۔

• انہاں دے کلام وچ واقعہ نگاری ایں کمال دی ہے جبر اکھیں دے اگڑاں اصل تصویر آویندی ہے
• مجاز ایں انداز دا ہے جو ہر کوئی اور کول اپناں ڈکھ سمجھ دے۔

• غیر زبان دے لفظ اسانوی زبان وچ جیہی طرح بولے دیندے ہن انہاں کول صوح من تے دھنیں
اصل زبان دے مقابلے وچ او غلط دی کیوں نہ ہن استعمال کیتا ہے۔ جیویں جو وقت کول دخت غریب
کول گریب اسٹیشن کول ٹیشن وغیرہ۔

شبان نزول | ایں ہک دفعہ چاچے ہوریں جناب محمد نعیم الدین احمد آریزہ کنول پچھیا جو قبلہ خرم صاحب

مے کلام نہ نزل کیوں تھیندا نا۔ تاں تھنڈا ساہ بھرتے فریونے جواویں تاں کئی واقعے یاد ہیں
 پر مئی تیکوں تک واقعہ سترینداں۔ میں ہک دفعہ ہک لیلہ پالیا۔ پایا ایس ساگون نا جواد ڈاڈھا
 سترنراں نا۔ پکڑ عید آگئی۔ میں بابے پر نزدیکی کنوں پھپھیا جو سیٹیں قربانی کہتے پکڑی گھن آواں۔ تاں فریونے
 لے لیلہ جو کھڑے۔ میں جواب ڈتا نہ سیٹیں۔ اسے ڈاڈھا سترنراں ہسے تے میگوں پیوں پیارا لگیدے
 آپ کرں کاوڑ ٹب گئی۔ اکیھونے ناں بس ایہو لیلہ کرسیوں۔ میں چپ کرگیم۔ سویلے اگھنی تے میگوں ہتھ
 رکھن کہتے اکیھونے۔ ہر ہمیش او آپ۔۔۔۔۔ ہتھ رکھندے ہن۔ پر میں دفعہ میگوں حکم ڈیتونے۔ ہتھ
 رکھیم قصی سناروں کرں کھل لہاؤں کہتے دروازے نال ٹنگ ڈتا۔ ایس دھتت میں انہاں دی حالت غیر
 تھی چکی سی۔ اکیس لال ہن۔ میگوں اکیھونے نیم کرسی تلم دوات تے کاوڑ چاوا۔ سب شیں چا آیم
 تاں اکیھونے دوات پکڑا۔ میں دوات پکڑا کریم تے انہاں لکھن شروع کر ڈتا۔

کوہنڈا پشنگ دزی د ڈیندا
 کوئی کیا کر سگدے اکیھیں دا
 زواریں نال دھاکے کوہ کے درتے پھڑا ٹنگ کھڑیندا
 کوئی کیا کر سگدے اکیھیں دا

اوتیں اکیھیں وچوں سنجوں دھندے رہ گئے۔ تے بت سانا کنبھارا رہ گیا۔ جے تیں کافی لکھ نہ
 گھرو لے۔

راگ | جناب خرم صاحب راگاں وچ ماہرین۔ ہر راگ کرں چنگی طرماں لگا سگدے ہن۔ انہانڈے کلام
 وچ ہک سبھتوں وڈی خوبی ہے۔ جو انہانڈی کافی چترے راگ یا راگنی وچ گرج سگدی ہے۔
 اور انہاں انہاں آپنی کافی تے لکھ ڈتے۔ ایہو جہیں مثال اچ کوئی شاعر شیت پیش کر سگے۔
قدردان | انہانڈے قدردانان نے انہانڈی جاتی وچ جیڑھی انہانڈی قدر رکیتی ہے۔ اوہ کہیں کنوں
 مجھ کینی۔ انہانڈے کلام دیاں خوبیاں پکڑ کے انہانڈے سخن سناواں نے جہاں دے نال تے
 کھسے جوئے ہن انہاں کو انہاں نہتاں نال نوازین۔

سعدی زماں عالمجناب مولوی غلام حسین صاحب ہرم منسٹر سابق ریاست بہاولپور

مولوی ضیاء الدین صاحب کسٹریبل لیس بہاولپور

مولوی عبدالملک صاحب میٹر مال بہاولپور

ملک اشرف ازہدی وقت مزاج النبی۔ عالم تربت سر پانڈا در صاحب چوہدری جسٹس بہاولپور

حافظ شیرازی و عمر خیام ڈبیر الملک مولوی عزیز الرحمن صاحب ڈسٹرکٹ جج و مجسٹریٹ بہاولپور
 عرفی و ددان و عرفی و دنان جناب مولوی صاحب ٹیڈ صاحب ڈائریکٹر تعلیمات بہاولپور
 تآانی وقت، تآانی ثانی عالمی تربیت سر شاہ دین صاحب جسٹس ہائیکورٹ - لاہور
 غالب و خسرو ثانی جناب مولانا ظفر علی خان صاحب ایڈیٹر اخبار ذیبتدار لاہور

ستاراں توپاں دی سلامی | تاریخ گواہ ہے جو توپاں دی سلامی اچ تائیں سوائے بادشاہ دے بے کہیں
 کون نہیں ملی۔ پر حضرت مولانا خرم صاحب نے علم دی دھوم کسٹے مارے ہندوستان دے سب کنوں
 وڈے علم دے قدر و دل خلد آشیانی اعلیٰ حضرت میر عثمان علی خان نظام حیدر آباد دکن نے انہاں کوں یاد
 فرمایا تے بالمشافہ کمال ہار و پرچ انہاں دی علمی عظمت سنبھال تے اپنی ذاتی لا بریری دے دروازے
 کھول دیتے اچیاں اچیاں کتاباں پڑکھاتے اپنے انتخاب دی انہاں کنوں داو گھنڈے رہ گئے
 نظام نے انعام اکرام دیون دی خواہش ظاہر کیتی۔ تاں ایس علم دے بادشاہ نے انعام اکرام گھنٹی لیں
 صاف اٹکار کیتا۔ تے دل کتاباں انہاں کوں تحفے دے طورے پیش کیتیاں گیاں او انہاں نے
 خوشی نال قبول کر گھدیاں۔ ہن ساگوں حضرت نظام صاحب انہاں دی عظمت کنوں اتلے مسرور تھی
 چکے ہن۔ جو ایسی نے انہاں کوں ستاراں توپاں دی سلامی دے تے علم دے بادشاہ ہون دا
 اعلان کیتا۔ ایں وقتے تے بہاولپور دی سر زمین جتلا دی فخر کرے کہولا ہے۔ جو لے عظمت اچ
 تائیں کہیں شاعر کوں نصیب نہیں تھی۔ اسے عظمت صرف بہاولپور دے ہک شاعر حضرت مولانا خرم
 صاحب دے حصے وچ آئی ہے

خادم اعظم | میں اپنا مؤلفہ کتاب رت دیاں بہنوں دا انتساب دی کہیں کھنڈے کہیں
 گورے دے ناداں کنوں ستاراں توپاں دیاں سلامیاں والے علم دے بادشاہ حضرت خرم صاحب
 دے ناں نال انتساب کرے ہر کجھ تے انہاں دے اردو، فارسی کلام دی عظمت دے ہاں سرائیکی زبان
 دی ایڑی خدمت، جیں ایں زبان کوں مکمل تے زندہ جاوید زبان بنا ڈیتے۔ ہن ساگوں میں
 انہاں کوں سرائیکی زبان "خادم اعظم" دالغیب پیش کیتا

لوحہ

کوئین توں ودھ مالک کوئین دے غم گئے
 در صبر دی دھڑی گئی مک ظلم و ستم گئے

امت نے بدلے سجھے احکام قرآنی منہ آل توں سب پھیر گئے ظلم دے بانی
 نہ ترس کیتو نے اتے اصغر دی نادانی گل چیر ڈتا حسرت لے پیر دی کافی

کوڑھ کھیر دھن پاک توں وچ خون دے جم گئے

ارمان ہے تاسم دے رلے خاک تے سہرے گھوٹے چا بھونے اتے لاش تھیا پیرے
 مظلوم گولیندا ودے چیندا دتے پیرے فرما دے میگوں گھوٹ دے لہجہ نہیں دیرے

سٹ سیجھ تتی ریت تے بڑا میدا سٹم گئے

پھل سانگ غضب ناک دایینے اتے سہرتے ہم شکل پیغیر نے سڈیا گھوٹے توں ڈھرتے
 اکبر دی حوالی لٹی مطلب ایہو لہرتے شبیر نے دل حد پڑھیا خاک تے بہرتے

اکھیاں توں اندھارا بھیا پئے چیل اچ ختم گئے

پانی کیتے گئی بھرتے غازی دی سواری حملہ چا کیتا رلتے سجھے لشکر نازی
 ہر ڈیسوں غضنفر تے ہامند تیراں دا جاری تن ڈھال بڑا تے کیسے ٹھک پیاری
 بازو ڈوہیں کٹے گئے رل ٹھک علم گئے

مسلم ڈیکھ اسلام دی توقیر کریندے خود ناطق قرآن تے پئے تیر چلیندے
 کوئی نیزہ مریندے کوئی شمشیر مریندے مظلوم پیا ظہر دی تبکیر سنڑیندے
 کہ سجدے دودھاؤن والے احسان ختم گئے
 روروتے سیکتہ دی بن وجہ ایہہ لالہ مسلم کوئی ایجا ہودے چا ترس کماوے
 قہیر دی مالک لایہ شمرے کون ڈسائیے مارے ناں پلچے تے میڈے دُر نہ لہاے
 سُن کوک ایہہ معصوم دی کنجہ لوح قلم گئے
 بھگسن نہ سقرا ایہے امت دیاں بھلائییاں لٹال داس بال تے بھایں چالوئییاں
 دل عابدیہا رکوں پیریاں چا پوئییاں بے محل شتراں دیاں ہاراں پانپائییاں
 پابند رسن ما سچہ ردا شام حرم گئے

سے قدرے

قدرے اظہر

کو لے سونے دی جاتل تُل موتی دکن پتھراں دے کُل
 گنڈیاں پاق شان بھلانڈی پیراں تلے مسیندن پھل
 گابے جتین آن ہلاں تے داند پنہالی وچوں گن کھل
 گھوڑے چا چا بار لچا رن خچر گھوڑے بن گن دُل دُل
 کادیاں پتھر آن سبجوالے ردون پنچ پر پیٹھے بھبل
 ایں وستی دے لوک بے قدرے
 اظہر جی کہیں وستی دُو چل

الحمد لله

۱۔ جشنِ روہی کے سلسلہ میں سرائیکی کا مشاعرہ نہایت ہی کامیاب رہا ہے۔ اس مشاعرہ کی کلی جہانی کامیابی اللہ تعالیٰ کی عنایت، صدر پاکستان کی سرپرستی، امیر بہاولپور کی صدارت، عوام اور شہر اکرام کے تعاون، انتظامیہ بہاولپور ڈویژن کے افسران کی بے پناہ محنت اور خاص توجہ اور سرائیکی ادبی مجلس کے بے شمار بے الاؤنس کارکنوں کی بے لوث خدمت کا صلہ ہے۔

۲۔ ملی۔ قومی اور علاقائی شعروادب کی ترقی، حفاظت، اشاعت، ملک و ملت کے اقتصادی مفویوں کی

طرح نہایت ہی اہم ذمہ داری، بہاولپور ڈویژن میں سرائیکی ادبی مجلس بہاولپور کے گزشتہ تین سال کی قیادت اور قلیل سرائیہ سے جو ادبی خدمات انجام دی ہیں۔ انھیں عالمگیر طور پر برسات رینڈیر پاکستان سرائیہ چکا ہے۔

۳۔ علم و ادب کی اصل خوبی وصل کردن ہے۔ فصل کردن نہیں۔ چنانچہ ہر لحاظ سے علم و ادب کی انتہائی طور پر بہترین مکمل ترین مثال کلام اللہ ہے۔ کلام پاک کے معارفات کو جس فکر و نظر سے ملک ملک علاقہ علاقہ کی زبان میں پیش کیا جا رہا ہے عالمی امن و عافیت اوم کیلئے بے حد ضروری ہے۔

پاکستان کی علاقائی زبان سرائیکی میں فکر و نظر کا یہ عظیم سرائیہ متقدمین، شعرا کرام اور زمانہ حال کے کلام میں بکثرت موجود تھے۔ سرائیکی کے اس عظیم سرائیہ کو فراہم کر کے تصانیف کی صورت میں پیش کرنے کے سلسلہ میں سرائیکی

ادبی مجلس کی طرف سے کتاب رت دیاں ہنجرں جشنِ روہی کے سرائیکی مشاعرہ کی مجموعی روئیدلو کی ترتیب۔ کتابت طاعت کے مراحل جشنِ روہی کے دوران تکمیل کر کے BEST SELLER کی حیثیت سے پیش

کرنا۔ ادبی مجلسوں کی کارگزاری کے سلسلہ میں ایک ایسا شاہکار ہے کہ جس پر پورا پاکستان خیر کرے کسی قسم کا مبالغہ یا زعمایت نہیں۔

۴۔ سرائیکی ادبی مجلس کو کارکردگی، حساب کتاب کا جو صاحب بھی جائزہ لینا چاہیں ان کی خدمت پر، صدقہ دل سے دقت پیش ہے۔ تحقیق لغتیں کرنے کے بغیر کسی قلم نویس فرو۔ جماعت یا ادارہ کے متعلق بدگمانی پھیلنے والوں کے لئے ہلکا ثابت ہو گا۔

سستم کم کن کہ فزادہ دز عشر زرد سے عاشقانِ شرمندہ باشی

ہک وید تیدی

تین بیڑے و سارے ڈھولن دی نہ خبر پندی کوئی ڈس کائنی
 ہک وید تیدی لکھ عید نوٹرفاں پئی کہیں شے دی مکھ تھس کائنی
 میں روز ازل توں پجاری مان تیدی سے خیال کوں سجدے ٹیندا مان
 ہن ڈسے پتے مہن اکھیاں پرچ روح رو نہ سے کہیندا لیس کائنی
 ناں سارے گناہ سر تھپ میدے کجہ اپنڑیں لیکھے لا دولا
 تیدی مرنی باجھہ نی گاہہ چلے سے ہے میدے اپنڑیں و س کائنی
 ہک گھٹی چکھاتے سوداگر ایہ جنت حورائاں متا بد کر
 توں فکر کر اپنڑیں گھاسے دی میں رہداں منکوں کس کائنی
 ارج باغ دی و جھ کجہ بکھڑی ہے بھانویں کوڑھا الہی نا بیٹھے
 ہر نیگی پونل سر بھی ہے غلاباچہ او ناچس کائنی
 ارج قیس ہوندا وچہ کھنی دے میوں ڈکھ تے رونا ہر لندا
 میں شوح انگارا بکھدا مان رت رت گئی ہے ہک خس کائنی
 (شوہر ریاستی)

سائنسی معلومات

و گاج تے وصل :- وکاتنس یونیورسٹی دے ماہرین باغیانی آرائیل اینجیل تے ڈبلیو ایچ کیس میں نے تحقیقات دے وچ اے معلوم کیتا ہے جو گیکار دے ویلے ہوا دھیر اوزون (O₃) دی مقدار ددہ ویندی ہے جیڑھی وصلوں دی دھیر کیتے چنگی کینی۔ اے ماہرین ایس فکر وچ ہیں کہ او وصلوں دی ایہو جہیں قسم دی دھیر ویاہن۔ جیندے اتے اوزون (O₃) دا اثر تہ تھیوے۔ یا ول یک ایہو جہاں کیا دی مادہ ملوم کینا ونچے جو اوزون دے ڈھیر تھینڈ ویلے پھڑکیا دینجے۔ تے جیڑھا گتے اثر کن ختم کر ڈیوے۔ اے کیا دی مادہ بناؤن ویلے ایس گال رادی خیاں رکھا ویسی جو او وصل دیاں موی پتیاں تے کھڑوی سگے۔

و خلائی دور دی زراعت تے جانور :- کیا تاں اے خیال کر سگدے دے کہ جیڑھے تان اپنی کھیر کون حکم ڈیو جو ادا ناں ڈیرے تاں ادا ناں ڈیرے تے گال دا کھیر جتلا دی لوز ہووے گاں اتلا کھیر ڈیرے ڈیوے۔ نویں آؤن والے زمانے (مستقبل) وچ اے تھی ویسی سلسلے پالو جانر بندیاں ویاں ضرورتاں کون پورا کر لیں تے بندے حکم دے تابع ہو سں۔ پکھی تے جانور ہوں ویلے بال نمبین جیڑھے ویلے بندے دی مرضی ہو سی۔ کھیر وچ جتلا کھن چا سں۔ گال تے مچھار ہو جتی ڈیسی ایہو جیہیں کم والے جانور دراصل اوں تحقیق دا نتیجہ ہو سں جیڑھے جانور اں دے حدود دے افعال تے قابو ہاون دے سلسلے وچ یقیندیاں پیاں ہن۔

و نقلی آب ہوا دھیر :-

دو سی خبرو ساں ایجنسی دی اطلاع ہے جو سائٹو دے علاقے وچ یا کوٹادی جلتے ہک شہر و سایا ویسی۔ جیندی آب و ہوا نقلی ہو سی۔ ایسی شہر دے دیو یاں تے شاندار مکانات تے ڈھکے ہوئے میداناں کون ڈھکی ہوئی راہداریاں تال ملاؤتا ویسی۔ تے ایس طرحاں ہک خاص موسم کما سال دے پارناں ہینے بو قرار رکھا ویسی۔ ایس علاقے دے موسم کون مناسب بناؤن کیتے اونڈے تال اتہاں پہاڑاں دے سلسلے کون دی پرابو کر ڈیو تا ویسی۔ جیڑھے اتہاں دے راناں وچ

ہوسن۔ اس طرح ہاں گرم ہوا میں اس علاقے میں ہیج سبکس۔

و صنعتی دور دی خوراک۔ جیویں جیویں سلخ صنعتی تھیندا ویندا ہے۔ اکتوں دے لوک روٹی تے چاول دے بدلے گوشت زیادہ کھاوٹ شروع کر ڈیندے ہن۔ امریکہ تے برطانیہ دے ایچ کل دے جھانک ایس بنیادی نظریے دی تصدیق کریندے ہن۔ انگلستان کنوں آوٹ والی ایچ کل دی ریلٹ کنوں مردم تھیندا ہے جو برطانیہ دے لوکاں نے گٹریں۔ گوشت۔ کھرتے کمھن واورتن ڈو جھی جنگ عظیم کنوں پہلے دے مقابلے وچ ہوں زیادہ کر ڈینا ہے۔ جیس ویلے ان داورتن پندرہ فی صد کمھولا تھی گیا ہے۔ او پھلے ڈیہاں دے مقابلے وچ ترے گنا زیادہ گٹریں استعمال کریندے ہن۔ ۱۹۶۲ء وچ برطانیہ وچ جنگ کنوں پہلے دے مقابلے ۵۰ فی صد کھیر تے ۴۶ فی صد کھیر دی بنیاں ہوئیاں چیزاں زیادہ خرچ تھیاں ہن۔ پھلے ہک ڈوں سال کنوں امریکہ وچ وی ایہ جیویں رجحانات لہے گن۔ جگہ ان ۱۹۰۹ء وچ امریکہ وچ خرچ تھیا ہا۔ اوڈا صرت ادھاحصہ استعمال تھیندا پیا ہے۔ تے آلاں داورتن تقریباً ختم تھی گیا ہے۔

کھاوٹ پیوٹ وچ لے تبدیلیاں اس گال دا ثبوت ڈیندیاں ہن جو صنعتی نماں دے لوک چربی تے پروٹین کوان دے مقابلے وچ زیادہ اہمیت ڈیندے ہن۔ ساری دینا وچ گھٹ صنعتی نماں دے لوک گھٹ، چاول۔ آلوں تے پیاز نشاستہ والیاں غذاں استعمال کریندے ہن۔ کیوں جو اسے سستیاں ہرن دیاں ہن تے انہاں کو آسانی نال پیداوی کیتا وچ سہیا ہے۔ پر صنعت وچ ترقی دے نال انہاں استعمال گھٹ تھی دیندا ہے۔ تے گوشت کھرتے انہاں نال بنیاں ہوئیاں چیزاں استعمال وچ دیندا ہے۔

عرب مجاہدین کی امداد کرنا آپ لوگوں کا

قومی فریضہ ہے

دینہ تنائے جن مٹا

دنیاں وچ وڈے وڈے درد ان تے ہر بان ہن تے ہماں وے دچوں ساڈے اہا مائیں وے
بک عاصے من دلے صاحب ہن۔ جیڑھے کذاہیں ساڈے گھر آندے راہن۔ تے آپیاں بھولیاں
بھالیاں۔ توہیاں لڑالیاں گالیں آل اساکوں خوش کریندے راہن۔

آپ کذاہیں دی اطلاع کرتے نہیں آندے ہر ہمیش ہن پڑے تے بن اطلاعوں آکر دیں
اویں تاں انہاں دا ہر دفعہ داؤن یادگار ہندے پر بک داری دی گال ہے۔ جو ماڑ دا ہینہ ہن۔
تے کلکدیں ڈوپراں دا ویلا۔ دینہ این ما جہکاں دی اکھ نکلی ہئی۔ چنراں جو زمین تے سدا
تاں بچے وکھے۔ تیاں لکھاں بت کوں ساڑی تے پالی دیندا ہن۔ پکھیاں دیاں آکھریاں وچ ساہ
نلے ساہ نہ ماندا ہئی۔ تے چاچے ہوہیں زال بال شکیت نازل ہتی گئے۔ ایے ہوہیں دے بارہن۔
یار دی کیا گلری یار ہن۔ جیویں تیویں بھج دھرک تے انہاں دی داری کیتو سے۔ روٹی سوئی پکیندے کھاپا
ساڈے بارھاں وچ گئے۔ تے چاچے ہوہیں نے مہل مار تے آکھیا۔
"کاکا" سیر کیتے تیار تھیو وخت ہتی گئے۔

جی اچھیں گرمی وچ۔ اندر دی شورویں دیندے ہن، باہر کیا ہوہی۔ باہر ہوہیں آکھیا۔
واہ سیئیں واہ۔ میردا وخت تاں ایہو ہے بی بی ہوہیں تو تے بالریاں کوں دی تیار کرد۔
اپنی بھر جائی نالی تھاس۔

ڈاڈھی نہیں پناہی کیتو سے، پر چاچے ہوہیں کتاں ملن دلے ہن۔ اچھاں جیور کیتو سے جہک
تے جند رکھ، رب دی رننا من تے ٹر پیو سے۔ گھروں نکلیں اکھوئے چرایا گھر ڈیکھوں جو دلہ
دچاچے ہوہیں۔ جاچی کون دلہرا ہے ہن، تے بالکین ڈکھا ہویا۔ تھولا جتنی ژر سے پگھر دیکھ
تھی جیو سے۔ تریہ سوں سنگ سنگ گئے۔ پر پاندھیں کھڑویں، حالوں بے حال چرایا گھر وچ
پکھو سے۔ اندر وٹن سیتی گندے پانی تے جانواں دے کچے گوشت دی رلی ملی لودے بھیکاراؤن
پئے گئے روج کھاگا تھیو سے۔ کھاوا پیتا نیکلے گندے گندے اُبھیک آون۔ چاچے ہوہیں خوش
رہے نہال اپنی بھر دا دے آں کھادے۔ چھادے۔ نچکے پٹاٹے مریندے ہوئے ایویں اکڑیج تے

کُن دوسے۔ جو مالک ماری دوسے ہوں۔ جاڑوں سے پنچریاں نال و نخب۔ جانور شودے کھاپی کے آرام پئے کریندے ہن۔ اٹھال کوں لکڑیں۔ دسے۔ پتھرتے لکڑیاں نال جگوان۔ چنگھوان۔ چیکوان تے او دل جیڑے۔ دیلے اوگورن تان چاچے ہوریں خوش بھٹون تے بالوں کوں دکھان آپو جان تاریاں مارن پئے دین۔

پھریں پھرانڈیں شینیاں لے پھرے کول پکیو سے تان چاچے ہوریں سستے شینہ کوں پیر مار تے جگوان لگے شینہ۔ اکھ لائی پیا۔ کھیک ہوں ویلے راڈوں اٹھان لے کھڈا مارا تے اوڈوں وکیراڈوں بہادر بن تے ڈیکھن لگے۔ جو شینہ لے جھٹی ماری تے جیتی واپو لا چیک گھدا۔ آپ ڈرے جو سہی تان چیک دی نکل گئی۔ تے منہ دے کھرنے وکیر دے پیراں دچ وکھڑیں تھتے۔ خیر غدری جو لت پنج گئی۔ اسال کھل کھل تے لکھاں گھدی دوسے ماسے بابے ہوریں پٹھے پٹھے آنے ڈیکھن۔ اگیوں تے گیوسے تاجیڑے بال کوں سائیں ہوریں انگل لئی دیندے ہن باندری نے جھٹی مارنے اوندے سرتوں لپی لہا گھدی۔ او تان مست ہن۔ پر اساد اٹان ایجھاں پڑا حال تھیا۔ جو ذباں سک تے تالو نال لگ گئی۔ سک سک گیا۔ آواز نہ نکلے۔ ہونٹاں تے پڑیاں جم گئیں۔ پگھر دیگھر تھتے ہوئے سرد چ درو۔ اکھیں دے اگیں نیل۔ نظر کچھ نہ آوے۔ ترے وچے ہوسن جو ساڈی تان ہمت جباب ڈے گئی۔ گھرو نخب کیتے بابے ہدیں کوں اکھیر سے خبریں جو بابے ہوریں چاچے ہوریں کوں کیا تے کینوں آکھا۔ جو اسال تھول ویر دے بعد چڑیا گھتوں باہر آگئے۔ اسے۔ برے حال تے بانکے چہارے۔ پیر چاڈن اگوں تے تے و نخبوں پچھوں تے۔ نخل خوار کتی تے گھر پکیو سے۔ اکھ چہارے بھار لگیو سے۔ تے اگوں تے تہ بہ کیتو سے، جو دل کڈا میں اٹھان دے نال نہ ٹھسوں۔ ہن شودے جڈاں دی آندن کلے میر کرن دیندن۔ پے دیندے ہیشاں تے دیلے کوں ہن۔ ہن واسطے تے دیلے دی میر پاپے گھر دچ مال بنی ہوئے۔

تہا کوں تہ ہے

- ۱۔ کوئیں واسجھ توں وڈا ہوائی اڈہ نیو یارک (امریکہ) وچ ہے۔
- ۲۔ کوئیاں دی سب توں وڈی مسیت قائم وچ ہے۔
- ۳۔ کوئیاں وچ سلجھ تھولے بندے تلخ مناکو وچ رہن۔
- ۴۔ کوئیاں وچ سبھ توں پہلوں برقی طاقت پیدا وچ شروع تھئی۔
- ۵۔ دنیا واسجھ کنوں وڈا عجائب گھر "برٹش میوزیم لندن" ہے۔
- ۶۔ ڈائنامیٹ دے بنان وڈا لالہ الفریڈ بی نوبل ہے۔
- ۷۔ بندے دے بہت وچ ۲۴۶ ہڈیاں ہونداں ہن۔
- ۸۔ کوئیاں واسجھ توں وڈا سمندر بحر الکاہل ہے۔
- ۹۔ سگترے والوٹا ڈیڑھ سو سال میں پور چنیدا رہندے۔
- ۱۰۔ کوئیاں وچ سبھ توں ڈھیر بندھن پورا پورچی "آسام" بھارت وچ وسدے۔
- ۱۱۔ اسلامی کوئیاں وچ سب توں پرانی یونیورسٹی جامعہ اشرفیہ ہے۔
- ۱۲۔ کوئیاں وچ تھرے ہزار (۳۰۰۰) قسماں دیاں مچھیاں ہن۔
- ۱۳۔ دیوار چین موڑاں سمیت ۲۵۵۰ میل لمبی ہے۔
- ۱۴۔ نہر پانامہ دی لمبی پنجاہ (۵۰) میل ہے۔
- ۱۵۔ دنیا وچ سب توں وڈا سینما روکسی نیو یارک وچ ہے۔
- ۱۶۔ کوئیاں وچ سب توں وڈے سمندری جہاز دا وزن ۱۸۱۰۰۰۰ ٹن بستے ناں کوئن ایریڈ ہے۔
- ۱۷۔ کوئیاں وچ ۲۵۰۰۰۰ قسماں دے گرجے ہن۔
- ۱۸۔ کوئیاں وچ ۱۰۰۰۰۰ قسماں دے کچھیاں ہن۔
- ۱۹۔ لندن وچ ۱۷۶۰۰ گلیاں۔ ۳۴۳ ٹیلی فون سیکسٹے ۳۰۰ توں زیادہ میل دے فیشن ہن۔
- ۲۰۔ انسان دی کوئیاں تقریباً ۴۰۰۰۰ سال پرانی ہے۔

اکھاں

- ۱۔ گھڑی کوں کوڑ بھادے ۔
- ۲۔ ذات کرڑی شیراں کوا چٹے ۔
- ۳۔ سوڑ ڈیکھ تے پیر دگھیر ۔
- ۴۔ بھرا بھراواں دے چھرا کاواں دے ۔
- ۵۔ جیم نہ کیا تے نک نامکیاں دا ۔
- ۶۔ نک نہ ناساں پلگ چڑھ باہیاں ۔
- ۷۔ رت کوں رومی لگدی ہے ۔
- ۸۔ چوہا نہ ماوسے کھڈتے پھپھوں بدھے چھج ۔
- ۹۔ نمائنداں دھن نہ سہتہ نہ کن ۔
- ۱۰۔ چڑدی ہی ٹٹے تے وڑ پھیٹی کوٹھے ۔
- ۱۱۔ ملاں موئے مہا بے ترے ۔
- ۱۲۔ لکھے دیلے سوکھ سہلی۔ ڈکھے دیلے کوئی نہ پیلی ۔
- ۱۳۔ ورتاں ڈیون گول تے قسمت نہ ڈیون پھول تے ۔
- ۱۴۔ نہ سوگاہنداں نہ بک ٹکائنداں ۔
- ۱۵۔ وڈا دشمن پیو دا پتر ۔
- ۱۶۔ چپ چپ نہ تاں مارا دے دی دھپ ۔
- ۱۷۔ پال بلو ترویں سنہا پدن ۔
- ۱۸۔ پینیاں ہر کہیں سٹن۔ ٹکیاں کہیں نیں سٹیاں ۔
- ۱۹۔ منہ کھادے تے اکھ مشہ ماوسے ۔
- ۲۰۔ گھر دی کیرھی جا کوڑی ۔

بجھارتال

ساتھ شاہین

۱۔ ڈو جگھاں چار ناساں
جیڑھا نہ نیچے اونڈی شے یں کھاساں

۲۔ نکے نکے کیریاں نکا نکا بیج
سنن والا بادشاہ جھن والا وزیر

۳۔ کالی گکڑ چٹے پچے
پیوڑے آندے نیں ہک نہ پچے

۴۔ اسی جھنڑیں تے دینہ ہیرا
پینج پیوڑ ہکا نا

۵۔ چا چا گھیر داگن پیا میندا پر داگن۔ پیرو دی تار نہیں
چار پاوڑے ہونڈے ہن پلنگ دی تاں نہیں
لشکر اونڈا دھوم دھام بادشاہ دی تاں نہیں

(جوابات صلا پر)

یوہم غرم

سراییکی زبان دے خادم اعظم حضرت قید مولانا فیض الدین حسن صاحب غرم دی یاد دہ
ایہم خدمت بزم شاد دے زیر اہتمام ۱۰ جون ۱۹۶۷ء۔ چھپن چھپن دے ذمہ دار
دے شام دار الفت احمد پور شرقیہ دے بک سراییکی شاعر۔ منعقد کیا۔ جینی
مدارت عالیجا بک شیخ محمد عبدالرشید خاں صاحب ایس ڈی۔ ایم احمد پور شرقیہ نے کیٹی۔
ایندے دے تقریباً چالیس (۴۰) شعراء نے حصہ گھاتے اپنی اپنی چو چلی زبان دے
اپنی استاد غرم صاحب کو خراج عقیدت پیش کیا۔

سارے نام، مقام تے گہوارو غیور فریاد این جیندا مصنف ذمہ دار کے ہنوں
خالدا! توں اپنی جان دسے پچھوں ہمت و ہوش کیوں پے گئیں۔ توں فریاد جڑا ہندو شمن دسے دیگڑین تک
پہچن وڈا مشکل کم ملے۔ جے توں دشمن دی اکھیں وچ دھوڑ سٹات ایگڑیں توں پچ گئیں توں بارود
کوڑ بھاگل ڈگر لے تینڈا اتھان مار نشان کینا رہی۔ میڈی تاں ایہ صلاح ملے جو توں میں کھرا سلے
اپنے آپ کوں کشیں نہ کر۔ فرجی انسر محبت مال آکھیا۔

اوشدا ایسا نوک میکرں بد دل آکھن۔ کیا تو چا مندیں کہ تینڈے دیرت کنوں شہادت وار تہہ کیسی پاتے
کوٹناں کوٹناں!! میکرں ہیں فانی تے خود غرض و دنیا مال کوئی پیار کے نہیہ۔ میں ہیں شہادت دسے رختیہ کوں
ضائع نہ و بچھو ڈیاں۔ میں شہید تھی تے ہزاریں فرماں کوں تنگ دسے مہیاں و چون خیریت مال فتح نام
و پنداسویا ڈکھنڈاں چا ہنڈاں۔ تے جڑھے ویلے میں شہید تھوڑیاں۔ ہوں ویلے میڈی پاک محبت تھیے
آستے نہ تنگ و مال نہ غم دسے پھل کسین۔ تے۔ تے۔۔۔۔۔ خالدا! لا گہر تک گپا تے اوچپ تھی گیا۔
”پاک محبت۔۔۔۔۔ خالی اکھیاں دی کڈا دیں محبت کیتی لے“

اوشدا ایسے سنڈاں چا مندیں تاں سٹی! ہٹی میں فرجی انسر تاں کیا تھی پیار پڑے والدیں جوں غریب گزی
آن تے میں اٹھیں واپس پتریم۔ ڈاء جانا اور پاس کوں دسے بد میں تو کوری گولن دی کوشش کیتی تاں کہ۔ ہوں
وڈا پھاڑا میری دی تنگی ایچ میڈے ملے تھیے۔ میں سارا سارا ڈیپہہ سرکھن تے دھوڑ چڑھوے بعد شام کوں
میرن ستر موٹھا ماندا گھروں آواں۔

کب فریہند اباسا میں بیار تھی گئے۔ تے ترچھے ڈیہاڑے میں جہان فانی توڑ محبت تھی گئے۔ نہا میں ڈاڑی
فرج دی عبرتی شروع ہئی۔ میں کب یار دی صلاح نام ایچ سرتی تھی پچ۔ ترچھے ڈیہاڑے جڑھے ویلے
میں وردی پانے مگر و عیم میڈی مالشہ کوں پیاری تھی گئی ہئی۔

کب رات وڈی ڈراکلی ہئی۔ ہر پاسے اندھارا اندھوڑی تھوڑی دیر دسے بعد بجلی چل دی ہئی۔ میں خان
دینا ایچ سو محبت تھی ویندا۔ تے خیر دی گپا جیم کر گئیں تے جوڑ کریندی ہئی۔

میں اپنی گھڑی وڑکھڑ سچا ایچوں ٹھیکہ مالشہ۔ تے میں خیر اسوں ویلے میں کب توڑوں چکھیا ہئی۔

اندازہ لایا کہ اسے چیک ملت باغ دی چھیکڑی چنڈہراچوں آئی ہے۔ میں اپنی گاڑی گھڑی کرتے ہوں پاس سے گزرتے ہیں خیال تے گاڑی کوں مال نیتیم تیاں چور بھی دسین۔ جیڑھے دیلے میں اکتاں پتیم تیاں ڈو علم کہ ڈو غنڈھے کھنجران چھو کر دی دے کھڑیں دی تلاش پے گھنڈن تے چھو کر دی دامنہ ہندے پر چھڑا مال ہرھا ہوئے و نجر سیتی میں میں مال لان پے گیم پیلے وار اچ میں بہک آدمی کوں بے ہوش کر ڈتاؤل ڈو جسے کوں پکڑنے والی ہو کہ ہون میڈھے سرتے ایہو جی ڈانگ ماری جوئی بے ہوش تھی گیم تے دل چڑھے دیلے میڈی اکھ کھنڈاں میں کہیں نس کلاس کوئی اچ نس کلاس بسترے تے سٹا پیا ہم۔

”ہن طبیعت داکیا حال ہے۔ میں اکھیں پھیرنے ڈٹھا لے رات آلی چھو کر دی ہئی۔ جینکوں میں غنڈاں میں کھنڈاں پکڑا۔ میکوں چپ ڈیکھ تے ہوا آکیا۔ میں سیٹھ انص دی دھی بچہ آں کل رات بہک سہیل دے گھروں والی آندی ہم کہ میں غنڈیں میکوں پکڑا گھانٹے تیاں آتے بچا گھہا۔ میں ساری جاتی کر ڈا ا حسان نس بھل سگدی ہئی او ڈو میں غنڈھے گرفتار تھی گن۔

میں حادثے دے بعد اسان ڈو نہیں مہت اچ گرفتار تھی گیو سے ایہہ تک کہ او منزل آگئی۔ محبت دا ہوتا محبت کرن آئی کوں بھٹی اچ چڑھاتے ہنیں وچوں کھوٹاتے کھرا۔ سبھریندے میکوں فوجی دیکھ تے بچہ دے بچہ دی شا دی میڈھے مال کرن کنوں انکار کر ڈتا۔ تے میں طرے اچ میں بہک فوجی انسر بن گیم۔

”ہن جب رہن اکلہا رہن تے آریہ میرٹھ میڈی کارولے کل راستہ جیڑھے دیلے میں بارود کوں بھالا تے غد دی ختم تھی دیاں ہوں دیلے میڈی تے بچہ دی بہت دا جنازہ چھوٹا پیا ہو سی۔ میں کنوں آگوں تے اوکھ نہ آکھ سگیا۔

”میں اندر آسگداں بے آدبج۔ خالد کوں سبھریندیں دیر نہ لگی ہونہ دے سامنے۔ ہونہ دی مجبور بچہ کھدی کھڑی ہئی۔ بچہ ہوں دیلے فوجی وردی ہاتی ہوئی ہئی تے فوجی علوم تھندی ہئی۔ خالد دے منہ اچوں دیلے اختیار لکھتا۔

”بچہ! میڈی زور گرا میڈی آرو تھن تے اچھاں؟“

”سیا۔ میں دما لڑائی اچ تو ڈا۔ مال مال لڑ سارہ“

ڈو جی رات او دشمن دے میگزین تھن۔ بچہ کوشش کرین۔ میں فی رستہ ختم تھن تھن۔ بعد خالد تے بچہ پیاری دے دامن چگے پے۔ ہن دشمن دا میگزین او دھیل دے فاسلے تے ما، ہوں دیلے بہک تیر خالد کوں ہونڈھے تے دکھا۔ خالد ڈٹھا بہک فوجی تیر ماتے بچہ اپیا۔ تے اول ڈو جیے لکھلے خالد دے بچہ ہونڈی زندگی کسر گھدی۔ خالد تیر دی کوں دواہ کیجی تے میگزین ڈو عیدی آل ٹرپا دشمن کوں بچہ میں بچہ میں ہن او میگزین دے مال بچے گئے ہن خالد ڈٹھا کھ پیا ہئی ہے ڈو بچہ سے آندن۔ عیدی عیدی ماہیں کدھی تے تیل پال تے میگزین کوں بھالا ڈتی دل ڈو جیے لکھلے بہک منھی تواد آلاکھی

دوسرے

دلتاد احمد لیدی

میکوں شوق نہ چنیدا عشق نہ لیندی گل و چ گہڑ نہ پیندی
سود جلاوسے سرت بھلاوسے چندری نکل نہ ویندی
چپ کراں تاں جگر سڑے کراں سڑتاں خاق مریندی
دلتاد دے پہلے خبر ہندی تھی ہر گز نہیں نہ لیندی

فیض محمد دلچسپ

ہیں عشق کنوں کر پاس لنگھیں شیراں توں وودہ شیر سے گھنڈا گھیرے
مار ڈیندے مست شہبازاں دی نیردن کھڑو گنیرے - فصل پیرے
جیکوں چاٹ لگی وٹ کھدے دل نہیں رکھدا میرے - منزل میرے
ہر کوئی آہ سے اے اوہ گنڈا ہے مطلب پادشہ ویرے گدن پھیرے
چنیدے نیک نصیب ہون بس او دلچسپ دیرے - شارک میرے

محمد نواز خوشتر

یا نبیب، مومین ماہ مدادا دلیرانہ ترالا - جیو پریشاں
تیں تالی اساد پٹی پیتاڑی ویدار کوا گل الالہ - ماہ مبتوال
دلعت لہجیروی جگر دی دلڑی کھاوسے ودولالہ - رنج کشالہ
خوشتر درس پیاسے کوں بھرڈیرو وصل پیالہ - رمزی والہ

صاحب الہ آبادی

ڈیکھ تھارے قدرت نے میں ہوش عقل اڈ ویندے
ماہ دی سرت نی رہ ویندی بتا چرخ خبرنی کن پڈ ویندے
نی رہ ویندا جیون دا جیکوں از حسن گہڑ ویندے
صاحب دانا سردیں دا خود مان پھٹ دل لڈ ویندے

اردو - سرجمیت

پنجاب - مندنگہ سرا

ترجمہ سرائیکی - صادق بشیر

رشتہ

کیاں مانگے والا آج غریب توں پریشان ہئی۔ سوئے سوئے اوٹانگہ جوتے گھر کول ایویں نکلیا ہئی کہ او پھیل روڈ دے پلے موڑتے سہاں مال بھرے ہوئے ہک ٹرک نال ٹکرتی گئی۔ ٹکرتاں مولی ہئی پر مانگے دا بلب بلب رٹے نال لڑتا تھی گئی۔ مانگے کول اوکھے سوکھے گھیندا گھیندا او موتیاخان دی دکان تیں مٹس گئی۔ لڑاں بلب پراون نال ساڑھے سولہ روپے لپ گئے تے ویرنال تھی گئی۔

ہن جیڑھے ویلے او اومی رام دی دکان تے بیٹھا چاہ پیندا پیندا۔ تاں اوندا ادراوا کچھ گھٹ گیا۔ ساڈھے سولہ روپے بلب ولے کول ڈیون دے بعد اونڈے کول باقی چھ روپے ڈھائی آنے پچھے چھوٹے اونڈے رام چاہ دے وڈے گلاس دے ساڈھے ترے آنے گھنڈا۔ روزوا گاہک ہونڈ دی وجہ توں اومی رام تے اونڈے نال یک آنے دا ادھار کر گھنڈا تے چاہ دا وڈا گلاس ڈرنڈل ڈونڈ بھرتے روزوا گھنڈے اونڈے وچ ملائی شوئی پاتے ڈاتا۔ دانے وال بوری گھوڑی دے اگلی رکھتے کیاں لوہے دی ہک کرسی تے اتھی طہی مار رہے تھا۔ اون ویلے تیں اونڈا سارا ادراوا ختم تھی گیا۔ تے چاہ دیاں گرم ہواڑاں اونڈے ناساں کول چس ویندیاں پیاں ہن۔ اونڈی لے عادت ہئی۔ جواو چاہ پون توں پیلے ہیشاں اونڈیاں ہواڑاں گھنڈا۔ چاہ دا پوٹ گھٹ بھرتے اون دے چھیاں نال لگی ہوئی ملائی کول پکے دے پیلے ملا ٹوٹے پوٹاں صاگت چھیاں کول تا ڈاتا۔ ڈیڈے وچ گرم گرم چاہ پچھڑی گئی تے تاں اون تے فرماں اکرے پچھڑے چارے پائوں ڈھٹا۔ اونڈے مانگے دے کول ڈونڈیاں موٹیاں دھچر عورتاں کھڑیاں ہن۔ ایکوں اپنرے ول ڈیکھیں سوئیں وڈی مٹس آکھیا۔ "بھائی مانگہ خاں ہے؟"

کتیاں سواریاں ہن؟ کیسے پھیا۔

تیار! بڑھڑ بولی۔

باقی پڑوں دی اتیاں ای موٹیاں ہن یا پتیاں دی ہن؟ پیلے وی میڈھے مانگے دا بلب ٹٹ گیا ہوا۔ اومی رام دی دکان تے بیٹھے ہوتے سارے دے سارے گاہک کھلن پے گئے تے عورتاں کور بج تے بھا پناہ خنڈیاں جلیاں گیاں۔

اومی رام الایا! کیاں تیں لے چنگا فی کیتا۔ جانڑ دا میں اولاد انت رام دی زال بال تے کس لائے؟

ڈٹھے دے ساریاں کوں ڈٹھے، آکھیں چاہ وا ڈو جھا گھٹ بھر بندیں ہوئیں آکھیا۔ اچ یا چاہ
مزا کیتی پئی ہے۔

شام کوں جیڑے دیلے کھیاں گھرو لیا تاواں ڈٹھا، کہ اوندی کوٹھی کوں ہک بیا جندرا لگیا پیا ہے۔
او چھوٹا جیہاں چھ آئے والا جندرا جیوں او سویلے لا گیا ما۔ تلے زمین تے ڈنگا ڈوڑا تے پھسپیا پیا ما۔
اوندے گھرو دی ولتھ۔ کھڑی۔ میلی پھلی گندی والا بستر تے بیاں چھوٹیاں موٹیاں شیشیں گلی وچ کھنڈیاں
پنڈیاں پیاں ہن، اچ تاں کئی تحرسی ڈینہہ چڑھیا رہی، سارا ڈینہہ خدا دا چکر لیندا رہیا ما۔ تے کوئی وی کم
دی سواری اوکوں نہ ملی، جیسے کوئی بکرا ڈکڑ ملی وی سہی تاں کینی، لڑا اک پے واسحق پھکن والی، پہاڑ گنج
توں قطب روڈ تیں ڈو پھیرے لگے، او وی چونی چونی دے سارا ڈینہہ حرام تھی گیا ما، تے ہن کہیں اوندی کوٹھی
کوں جندرا مارتے اوندا سامان باہر کڈھ سٹے۔

حق ہسایاں وچوں کہیں ڈسیا، جو جندرا مکان دے مالک دانشی لاگے، او سدھا منشی دے گھر گیا۔
منشی نے آکھیا: بیکوں پتہ ہے، جو توں کرا یہ پیشگی ڈے ڈیندا ہیں، پرا تھاں لوفراں دے واسطے کئی جا
کینی، اے سن تے کیسے کوں اتلی حریانی تھی کہ اوکوں منشی دے منتاں ترے کرن دا خیال وی نہ آیا۔
ساری رات پتلی سوڑ وچ ڈکدا کھنڈا رہیا تے سوچیندا وی رہیا جو او لوفریاں تھی گیا، کئی
حریانی دی گال ہے کہ او کل تیں تاں شریف ہن، تے اچ اچا چیت لوفریاں گیا سہی، پراموں کوں کیرے
لوفریاں دی مڑا ملی ہن، اے او کیناں جانسدا ما، اوندا پیٹ خالی ہن، آج سارے ڈینہہ وچ
ہک روپیہ تے ڈھا آنے بنے ہن، ڈو پڑھ روپے دا اوں کے گھا پٹھاتے ڈالا تالا گھدا ما، تے ڈو آناں دے
چنڑیں پیچھ تے کینی دے نلکے توں پانی پی گھدا ما۔

سیالے دی ٹھڈی گھر رات اوندے بت وچ دسار پندی دیندی ہن، اپنے توں والا پھارپا
ہو یا گدلا کڈھ تے گھوڑی تے سٹ ڈتا، تے کھٹ دی ادھی ڈانورنڑیں کٹ تے گدیے کوں گھوڑی تے
پھٹے، ہیکہ تے بدھ ڈتا، خود او پرانی سوڑ کوں اتے تلے ولھیٹ تے گھنچ، پنج تے تھوگھٹ وچ
ڈھل تھی گیا، او کانی دیر تائیں باگدا رہیا تے اپنے لوفریاں تے سوچیندا رہیا، تے ول ٹھک کنوں
آندراں غلوس غلوس کرن گھیاں تے رات دی ٹھڈا اندیاں ہڈیاں وچ وڑ گئیں، تاں اٹھ غلوس ساری
گالھا اوندے دماغ وچ آ گئی، اوکوں یاد آ گیا کہ مکان دا مالک لالہ الفت رائے لا دوست ہے
سیخ سویلے او جا گیا تاں اوں ڈٹھا کہ گھوڑی کوں کنھنی لگی پئی ہے، او ٹکوں آپ کوں دی ڈکھنی
چھٹی پئی ہے پالے توں ڈیند مٹرتے تے تھی گئی تے ہکا جیہاں بخار وی ملوم تھیندا ما، ول وی اوں ٹانگ

جو تے لالہ الفت رائے دے درتے آتے کھڑا ڈٹا۔ پوڑیاں چڑھنے اوہنے ہولے ہولے گنڈا کھڑا کیا۔
 چوڑاں سال دی ہک موٹی چھو کری نے دروازہ کھولیا تے بولی۔ "لالہ جی گھر کینی۔ بیٹی کئے ہن"۔ کھیسے
 آکھیا۔ "میں بی بی سین کون بتائیں۔ میڈا مطلب ہے۔ میکوں انہاں نال کم ہے۔"
 ہے۔ ہے۔ چھوہرا اپنی اکھیں منکندی ہوتی بولی۔ بی بی سین نال کیا کم ہے؟ دل منہ بھنڈا تے
 اچا اچا بولی۔

"بی بی سین۔ بی بی سین۔ اسے کا کا آدھے میکوں تہاڑے نال کم ہے۔"
 "کیا کم ہے؟" بی بی پرے کنوں کوٹھے وچوں الائی۔

"کیا کم ہے؟" چھوہرا نے گنبد واکن دل آکھیا۔
 کھیسے تے ڈاڈھی جھک نوائی نال آکھیا۔ انہاں کون آکھو ٹانگے والا آیلے۔ ٹانگہ انہاں دا اپنا
 ہے۔ بے شک ساری دلی دی میر کرن۔

چھو کری بولی۔ "ساری دلی دی میر دے کتنے پیسے گھنیں؟"
 کھیسے آکھیا۔ پیسے کہیں۔ ٹانگہ تہاڑا اپناں ہے۔
 چھو کری بولی مہنت۔

ٹانگہ۔ ہانکل مہنت!

"ساری دلی دی میر تان۔ چھو کری نے سودا پکاؤں کیتے آکھیا۔

جیا! دل تے نوپس دل ڈو ہاں دی۔ قطب یمنار ڈیکھو۔ اوکھلا ڈیکھو۔ برلا مندر۔ لال قلعہ۔
 کناٹ پیس تے چاندنی چوک دی میر کرو۔

چھو کری خرسی کنوں پھادی تھی گئی۔ تے گڈی تے پھول مریدی اندر وڑ گئی۔ پر جلتی دل آئی۔
 تے کاوڑ نال بولی۔ بی بی سین آدھن۔ گھن وچ اپناں ٹانگہ ستیا ناس تھیو مس آگئے ہن خنڑے
 ڈکھاؤں۔

کھیسے نے ہتھ جوڑ تے ڈاڈھی جھک نوائی نال آکھیا۔ انہاں کون آکھو میکوں معاف کر ڈیو یوکل
 میں تو غستاخی تھی گئی سی۔ گالھ اسے ہئی سچاوں ویلے میں شراب دے لٹے وچ ہم۔
 چھو کری نے منہ اندر ولاتے شرابا جھیں سرلی آدار وچ آکھیا۔ بی بی سین۔ اکھینڈے کل میں شراب
 دے لٹے وچ ہم۔

اندروں آداز آئی۔ اسان نی شرابی کو ابی دے ٹانگے تے چڑھدے۔ نو فر کہیں جاوا۔ لوطا بہ لوطا

دل دلا گنبد دی آواز بولی۔ اسان تی شرابی کو ابی دے مانگے تے چڑھدے۔ لو فر کہیں جاوا۔ تے کاوڑ
والیاں اکھیں نال چھو کری کھیسے کوں گھورن لگ گئی۔

کھیسے کوں ہتھاں پیراں دی پے گئی۔ مطلب ہے ڈھکیچیں دی پے گئی۔ تے ولا جلتی جلتی بویا۔ کیناں
سینٹیں کنوں غلطی تھی گئی ہے۔ شراب کیناں۔ میں چاہ پیتی ہئی۔ میوں چاہ نال لٹہ تھی وندا ہونے
آواز آئی۔ دل اسان کیا کروں۔ آکھس دفعہ تھی ونج۔ تے توں کیوں اتھاں کھڑی ہیں۔ آنڈر کیوں بوی
آنڈی؟

بالٹری دروازہ بند کرن لگی۔ تاں کھیسے دے منہ توں ہوا بیاں اڈ گیاں۔ اوکوں پئی تاں کئی نہ بھی۔
اوس نے پٹکا لہاتے چھو کری دے پیراں تے رکھ ڈالتے بویا۔ حضور۔ ماتی باپ۔
چھو کری چھر کی بھرتے پچھوں تے تھی گئی۔ تے ایں اچھے الا نال بولی۔ بی بی سینٹ پٹکا لہاتے
آدھے۔ تاں حضور ماتی باپ؟

اونڈے لیدر کھس پھنس شروع تھی گئی۔ اینوں لگدا ماحیر اندر بہک چھوٹی چہیں کا نفرنس
تھیندی پئی ہے۔ جیتدے دچ کئی طراں دے مشورے تے دلیلاں ڈتیاں۔ ہینڈ مائی ہودون نے
ریزولیشن پاس تھیندے پئے ہودون۔

لالہ جی دی کس بولی۔ ایں موٹے دی نیت کھوٹی ہے۔ لے اساکوں اوکھ گھن ونج تے
جہنا دچ بوڑ ڈلیسی۔

مانے۔ میں مرگیم۔ لالہ جی دی دھی نے آکھیا۔

لالہ جی دی زال بولی۔ میوں تاں اینویں لگدے جوئے اساکوں قطب میں رتوں دھکا ڈے ڈلیسی۔
مانے۔ میں مرگیم۔ دھی ول بولی۔

تاں تاں اینویں مردیاں دیندیاں ہیوے۔ لالہ جی دی (منہ بولی۔ کیرے کینے دی خیال ہے؟۔
اونڈی نیت دچ فرق پیا تاں میں اونڈی گچی گھٹ ڈیاں۔ دلی دی میر مفت لے۔ پئی کہیں پشے دی
اوڑ ہے۔ میں تاں اجاں تائیں اوکھلا دی کینی پٹھا۔ لالہ جی دی بھئی گئے ہوتے ہن۔ ایہو جہاں موقع
دل ہتھ لی آوڑاں۔

لالہ جی دی (منہ ترنیر دچ رہ گئی ہئی۔ او دل دالی ہئی۔ اونڈی بُر بدھاوٹ نال ساریاں دے ڈرلہ
گئے۔ تے دل ساریاں دی صلاح نال اسے ریزولیشن پاس تھئی۔ کہ اچ دہی دی مفت بیر مزو کیتی دینجے۔
ایں دفعہ (منہ دروازے کنوں آتے پولی۔ جو کھیتی تے جل تے کھڑ۔ اسان ہنیں آنڈے سہ۔

کیاں خوشی توں ہے ارن لگ پیا۔ ساریاں پرڑھیاں جیویں ہکی پا جگ مار تے لہر گیا ہر دے ماں
نے گھوڑی پیٹھ تھپی۔ دھپ دھپ کھڑے رہن نال گھوڑی دی کنبھائی کجہ گھٹ پئی مہی۔ کھیسے نے اپنے
مٹھ دے ہتھ پھو کے مار مار تے گرم کیتے۔ تے دل ہر تھاں نال بے مری سیٹی دجاوٹ لگ گیا۔
اچاچیت اوں کون مرم تیا جیویں مانگے دا پھلا پھیا زین نال لگ پئے۔ اودھ کا کھرتے پھوں
تے ڈٹھس۔ لالہ جی دی سس تے ڈال مانگے دی پھلی گدی تے پہ گیاں جن۔ جیرے ویلے لالہ جی دی
توختے اودھ منز دی دھلی اگلی گدی تے بیٹھیاں۔ تاں مانگے دا پراٹا دھینگر جہڑا چو کڈن ٹوں پچیا۔
اٹھ مائی کرڈیے او چارھیاں کجہ جہاں موٹیاں ہن تے بکے ساچے دے ڈھیاں ہویاں ہن۔
جیرے دیلے مانگہ اوم رام دی دکان دے سامنھیں کنوں غدریا۔ تاں حریان تھی تے اوم رام
اکھیں پھاڑ پھاڑے ڈیکھن لگ گیا۔

اوں ڈینہ ڈاؤھی سیر تھپی۔ دہلی دی کوئی چنڈھ نہ چھوڑی۔ پرائی دل نے نویں دلی دا جہہ چہر پٹ
ماریا۔ ڈینہ مانگے یا سیراں کے پکدکاں دا بک تبا چوڑا پروگرام۔ قلب مینار تے اوکھلا ڈیکھن لکھیا او
لال قلہ گئیاں۔ کھاری باولی دھچ اتھاں نے پراسٹے کھا دے۔ چاوڑی ہزار دھچ چاٹ تے ڈیہی بٹے
چاندنی چوک دھچ دا بڑی تے رس لائی۔ برلا مندر دھچ ایس کریم تے کوکا کولا۔ کناٹ پلیس دھچ
بارسی پان تے توتے دے بگڑے گھدوئے۔۔۔۔۔ تے بچکا کو چوان تے تھکی ہوئی چور گھوڑی مہر
تے سکر دی صحت بٹے لے سارا مریج میلہ ڈیکھدے رہ گئے۔

سجھ لگد ایسا جڈاں مانگہ دل آتے لالہ الفت رستے مے مکان تے کرکيا۔ سواریاں لہر گیاں۔ تے
مانگے کوں دی کجہ سہی مل۔ تاں کھیسے نے ڈاؤھی جیک نوائی نال پکھیا۔ بی بی سین بھگوان تھا ڈا کھلا
کرے۔! اومیدی کو مٹی، ذراتاں آکھ ڈیو تال بیکوں مل ولسی۔ اللہ سائیں ایس توں دی ڈورا ڈیوے
ہے۔ تے مانگہ تال تھا ڈا اپنا ہے۔ جڈاں سیر کرنی ہو دے سپ گھدا کر دے۔

اچھا اچھا! آکھ ڈیوے۔ لالہ جی دی زال آکھیا۔

اچھا اچھا! آکھ ڈیوے۔ لالہ جی دی دھلی دے اندرون گتہ دی آواز آئی۔ کجھ تے تھکڑے نال
اندازت چور چور تھی گیا۔ تے اوندے کھیسے دھچ بک پیہ دی کیناں مہی۔ میندے نال او اپنا پیٹ بھر گھدا۔
اودھار دی امید اکوں مرث اوم رام کڈاں سہی۔ تے اور سدھا اوندی دکان تے گیا۔ تے لوہے دی
کرسی تے الٹی پٹھی مار تے کتنی دیر تاہی چاہ دھچ ڈیوے پسا پسا تے کھا پھل دیا۔ (۱۹۷۷ء)

غزل

ونگرے وال ریشم دے پچھلے دل دل وچ کیا دل رکھن
 ساوٹے قید کرن دی خاطر ایہاں اے اٹکل رکھن
 ہے پک پک دل وچ سو سو لہریں مست شکل رکھن
 اسان گھالے تان ہتھ چا پھولیں سیانہ نہیں تان تو چھل رکھن
 کوئی ایجھاں جادو تان ہے انہاں نادر بھریاں دے بندھان وچ
 حقن دلے ایں دھار اتے خود آپے آتے گل رکھن
 ٹرویں تیر چلیندن ویرے تان کڈھ گھنڈن ڈیکھن مال
 اصلوں پتہ نی رکھن ڈیندے چاں ہاں جیہ جیہ رکھن
 کھڑتے پچھوں تے نہیں چاڈھدے مردا پے یا جیندا پے
 ایہ ہر دم بے پرواہ ہوئیں سیں کڈاں کہیں دی کل رکھن
 جیندیں بندیں کوں مار گھنڈن مویاں کوں دل ساہ چاء پیندن
 منڈھ دستان مسیحاں ساڈل رکھن محبوں رکھن
 بیشک ملک منہاگ بندے دھنڈی دی موہ گھنڈی ہے
 پر مہ سرت بھلیندے ساری نیں جو بعض اہل رکھن
 غمزے، نخرے ناز نہورے وار توں دار کڑا کڑا ہن
 صابج پک نی رہن ڈیندے ہر ویلے جنگ جیل رکھن

پہلا سبق

سرائیکی ادبی مجلس رحبر ڈیہاؤ پور نے فیصلہ کیتے جو ہراد کوشت جاری کیتی ونجے جیڑھی سرائیکی زبان دی ترقی کے رواج و دھارن واسطے مزدوری تھی سگدی ہے۔
ادارہ سہ ماہی سرائیکی نے جتنا اپنے غلہ وچ بیان مزدوری تبدیلیاں کیتن اتھاں سرائیکی زبان کوں سمجھ تے بولن کیتے آسان قسطاں نال ہک ہک سبق دی پیش کرن واسطے شروع کیتے۔
امید ہے جو سرائیکی نواز دوست ساڈی این کوشت کمون ڈھیر توں ڈھیر فیدا حاصل کر لیں۔

(ادارہ)

سرائیکی قاعدے و اکپیش لوظ۔ اچ کنوں کئی سدیاں پہلے اردو دا منڈھ پڑھین دیلے اردو زبان دے محققین نے پہلے وافیصلہ ڈیتا ہویا ہے جو اردو زبان شمال مغربی ہند و مغربی پاکستان دے آدھ دیلے علاقے تھان تے اونڈے آرحوں پارھوں دے علاقیاں دی زبان کمون اردو زبان کہلکتی ہے۔

این تحقیق دے بعد اسے سوال دی ختم تھی ویندے جو تھان تے اونڈے آرحوں پارھوں دی زبان جیکوں اچ سرائیکی آدھن دی الف۔ بے۔ تے اردو زبان دی الف۔ بے۔ تے کنوں اچ ہودے ہیں سانگوں اساں اچ اسے اعلان کریندے ہیں جو سرائیکی دی ابجد تے اردو دی ابجد یا کل ہکا ہے۔

اردو دی چھوٹی ریائے خفی الصوت تے وڈی یے ریائے جلی الصوت و انگوں سرائیکی زبان وچ ییتے وڈی یے کنوں علاوہ چھوٹی ب تے وڈی ب۔ چھوٹا ج تے وڈا ج۔ چھوٹی ڈ تے وڈی ڈ تے چھوٹا گ تے وڈا گ دی موجود من این طرعاں اردو دے پھتری (۳۶) لوظاں دے نال سرائیکی دے چار چھوٹے لوظ و دھاتے کل ابجد چالہی (۴۰) لوظاں دی سرائیکی ابجد سنز ویندی ہے۔ انہاں چھوٹے لوظاں دی سخنان کیتے انہاں دے تلے ڈوں لگیاں وانشان لاڈتا ویندے۔ تاں جو اسے پتہ لگے کہ انہاں دی آواز ہلکی کرتے جھکی کر ڈیو۔ جیویں جو۔

ب	کنوں	پ
ج	کنوں	چ
ڈ	کنوں	ڈ

رباعیات

حافظ عبد الکریم دشتاد

لوڑھے عشق بھراں د سنجھوں
دل آہدے سینکوں ساڑوں د سنجھوں
ہے دشتاد عذاب انتر چیتا
عاشق رو نذارت دیاں سنجھوں

صادق بیکر

ساقی توں اج اتلی پلا
رہے فرق نہ تیرا میڈا
لیندے تاں فتوے لاؤے پیا
صادق کوں نہ حالی ولا

محنت علی مسرور

بک سانگے بک بنڑناں پوندے
بھج سول تے چڑھناں پوندے
اے مسرور ساڈا فرض
حق دینا ٹر لڑناں پوندے

کافی

خدا جانے سبب کیا ہے اجن تیں چن الیندائیں
بہوں پہلے جتن کیتم آ اچڑی کوں دیندائیں

نیرا لاتم تے ڈکھ چاتم آپے پاتم رے گل گئی
رکھا کرتے مہکا کرتے ڈکھا کرتے او گیا وٹ
اجڑا گئی ان نکھر گئی ماں دھڑ گئی ماں او گیا سٹی
کدھاں اماراں پڑاں آڑاں تے راہ ماراں نیندائیں
خدا جانے سبب کیا ہے اجن تیں چن الیندائیں

کیویں کراں کیدے سراں پیریں دھراں میں پا پیر
نہ مد رکھی گے منہ کھی اڈیا کھی نہ آ یا پیر
ولا سو نہڑاں کرے چو نہڑاں تے من سو نہڑاں دیند اچھر
نہ منہوں اپا نہ نہ کھنڈ گھرے تے ہوں ڈولے دیندائیں
خدا جانے سبب کیا ہے اجن تیں چن الیندائیں

جیرھیاں دیداں کرن عیداں اوہے دیداں سمجھ جاگے
ڈیسے کوئی اینویں ہوئی جیندی موئی کوں رنج لاگے
اڑا میوں پوہا میوں رامیوں تے لاوا گے
میں سمجھی کھل رتھے دی دل او نہڑ گئی بل بھیندائیں
خدا جانے سبب کیا ہے اجن تیں چن الیندائیں

میں چند داراں ڈیسے عاراں کرے ماراں بھاوے نہ
تو لایندا گیا نیندایا روئندا گیا رادے نہ
میں ڈر گئی ماں اپر تیں پئی ماں بھکی تھیاں الاوے نہ
غمی گئی کھاتے جانڑوں ماں بھکیں لا کھا بھیندائیں
خدا جانے سبب کیا ہے اجن تیں چن الیندائیں

اپو تقویٰ تے ٹھڈے ساہ کدھاں نہ آہ او دلچسپے
اشاراں تھیں بھلا مسیڈا دلہدا سے دل پھسے
تاں سو نہڑاں کرے ٹوڑاں اینویں ہو نہڑاں کام رپے
کرم تھیں رجم تھیں نرم تھیں د بھیندائیں
خدا جانے سبب کیا ہے اجن تیں چن الیندائیں

بیت المقدس دے ایسہ

۱۰۔ ارجون سنہ ۱۹۶۷ء کوں ایچ تیریاں سو سال دے بعد . . . دل پیئراں دی اسے زمین پارے ونگھن
 کنبدی پئی ہئی۔ توہاں دے گولے تے جہازاں دی بم باری تال بیت المقدس دے در و دیوار کنبدے پئے
 ہن۔ نکلے نکلے پال ماراں دے سینیاں تال پگھ ہوئے ہن۔ پڑھے آسمان تے جس قہقہے تے پرور و گار
 کون اپنے بلخ دی حفاظت کیتے رو دوتے دعائیں ملگدے پئے ہن۔ تے شہنہ جوان ہر گلی دے موڑ
 تے سینے کڈھ تے بندو قاتل پکڑی ایں جھے کھڑے ہن جیویں نوہے تے فدا دے پہاڑ مہون۔
 پیاں پھٹن دے ویلے تائیں ہزاراں عراباں اپنے خون دا نظرانہ بیت المقدس کوں پیش کر چکے ہن۔ جو
 حضرت عمر والی مسیت وچوں بانگ دی آواز آئی۔ اجن مؤذن عزیز النافع نے اللہ اکبر آکھیا ہئی جو
 ہم سنگین اوندے سینے وچ پروڈیوٹی۔ تے تیرہ سو سال دے بعد پہلی واری فجر دی آذان تے پتہ فی کتبہ
 کیتے ختم قہقہے ہئی۔ شہر وچ مسلماناں دا قتل عام کیتا گیا۔ عرباں تے یہودیاں دے ظلم دی مثال تاریخ وچ
 نہیں ملدی۔ او عرباں کوں زوریں اچھے اچھے بوجھاں تے مکاناں توں دھکا دے ڈیندے رہ گئے۔
 گھراں وچوں کڈھ کڈھ تے جانوراں و اگھن بھلیندے رہ گئے یہودیاں دا اسے ظلم تے مسلماناں دی
 ایں بے بسی تے شاہ تے صدر سولے رہنما دیاں سچوں بدوٹ دے کچھ نہ کر سکے۔

بیت المقدس دے واسیوں تاریخ دا ایس گال دی گواہ ہے جو اوں نے ہمیشاں اپنے آپ کوں دہرائے
 یاد کرہ او ڈینہہ جڈاں عیاسیاں نے سنہ ۱۹۴۷ء وچ ذریعین آتے بیت المقدس تے قبضہ کیتا۔ کچھ ویلی
 یارماں ہزار ترکاں دے سر چڑھے دھارے وچ کھینچے ہن۔ انہاں کوں فتح دی نشانی بنا تے ہوا
 وچ تھاپا تے نیزیاں تے لٹکایا ما۔ مسلماناں دیاں لاشاں کوں قبریں وچوں کڈھ کڈھ تے انہاں
 دے سمائے ان سٹیاں تے انہاں دی بے رمتی کیتی ہئی۔

کیا تھا کوں یاد ہے جڈاں پوسہا اربن ثانی کوں سنہ ۱۹۴۷ء وچ صلیبی مجاہداں نے آتے ڈسایا ما
 تھیرھے ویلے اساں معبد (مسجد اقصیٰ) وچ داخل تھئے ما۔ ساکوں اتلا پتہ ہے جو ساڈھے گھوڑیاں
 دے گروڈاں تیں مسلماناں دا خون ما۔

اللہ تبارک و تعالیٰ دی رحمت جہاںش وچ آئی۔ تاریخ دا ورقہ الیسا۔ سنہ ۱۹۴۷ء وچ سلطان صلاح الدین

ایزہی منہ جتی غازیوں کوں نال لاتے اللہ دے حکم دی تعمیل کرن ٹہریا۔ دُنیاں دی کہیں مدت دی پرداہ نہ کیہی تے کہیں وی طاقت کلوں مرعوب تھئے بغیر مرگت اللہ دی خاطر مرگتے اللہ دی خاطر جیون دا عہد کرتے بیت المقدس دے دروازے تے اُن پُنا، عیسائیاں نے سرمہ دا زور لایا۔ مقابلہ کیتا۔ پر اللہ نے اپنے ایں بندے دے سرتے فتح واسپرا پدم ڈتا۔

اچ اوہو بدلہ گھنٹ کیتے ہناں عیسائیاں نے دل اسرائیلیاں دے مونڈھے تے بندوق رکھتے عالم اسلام کوں تلکارے۔ مسلمان بھراوے۔ دوست تے دشمن دا فرق سنبھارو۔ اے دشمن تہاڈا اچ دا دشمن نہیں۔ رو در اڈل دا دشمن ہے۔ اسلام دا دشمن وی ایہو ہے۔ تے تہاڈے پیو ڈاڈیاں دا قاتل وی ایہو۔ اچ ول تہاں وی سلطان صلاح الدین ایزہی دا گھنٹ اللہ دی خاطر مرگتے حضرت اللہ دی خاطر جیون دا عہد کرو۔ سوائے اللہ سائیں دے کہیں نے ہر دسانہ کر دتے ہک ٹھٹھ بھٹی ونجو۔ ول ڈیکھو فتح دے سہرے رب العالمین کیوں تہاڈے سیراں تے پھیندے۔ اللہ سائیں عالم اسلام کوں عمل دی توفیق ڈیوے۔ آمین۔

رباعی

عطا ساقی دی بس چپا پ پی ونج
شاؤن غیر کوں ہے پاپ پی ونج
اے تہرور ہے ہیرم ساقی کسخی دا
لو اپنے کوں ڈوہد کے آپ پی ونج

(مترود)

رباعی

زمانے دے ستم سر بار سہہ ونج
ڈکھاں دے نال سنگت جڑ ٹھہ ونج
صدن دے وانگ وچ دریا دسمردور
پاسہ تھی مگر خود دار رہ ونج

(طالب)

انعامات

۲۰ جون ۱۹۷۶ء کو ساڈھے اٹھ وچے شام سنٹرل لائبریری دے گراؤنڈ پرچ سرائیکی مقابلے دا اے عظیم الشان انعامی جلسہ منعقد تھیا۔ جیدی صدارت عالیجناب یس عجم خاں کشنر بھادلوپور نے کیتی۔ تے مہمان خصوصی عالیجناب سجاد رضا صاحب کشنر عثمان ڈویژن ہن۔ جیسے دی کارڈوائی کلام پاک نالی شروع کیتی گئی۔ اوندے بعد شاعران نے او ساراں نظماں رٹائیاں جہاں مقابلہ جیتیا ہن۔ جناب کشنر صاحب بھادلوپور نے اپنی مختصر بتے دل موہن والی تقریر کیتی۔ کشنر صاحب نے فرمایا کہ اے سرائیکی دے انعامی مقابلے ہر سال تھیندے رہن۔ تے اگلے سال امید ہے۔ جیرے شرادرہ گین او وی حصہ گھن سگین۔ اوہاں نے ایہ وی فرمایا جو اے سب جناب بریگیڈیئر تیز علی شاہ صاحب دیاں کوششاں دا نتیجہ ہے۔ جناب بریگیڈیئر صاحب ۷۲ سال دے اے بزرگ میکل تاں سرائیکی دے عشق پرچ ۶۲ سال دے جو ان نظرون سارے داسارا نال کھل کنوں ولہیچ گیا۔ تے اوندے بعد انعامات تقسیم تھئے۔ جہاں سٹریمنے انعامات حاصل کیتے ہن انہاں دے ناں تلے لکھے ویندن۔

پہلا انعام گھنن والیاں نظماں

۱۔ زیادہ غلہ اگاؤ	خلیق ملانی
۲۔ مضبوط مرکز کی اہمیت	حافظ عبدالکریم و شاہ
۳۔ روزمرہ زندگی میں اسلامی شعرا پانا	ڈاکٹر محمد خان ہاتھ
۴۔ خاندانی منصوبہ بندی	فیض محمد و محسن
۵۔ قومی سالمیت	سفر لٹری

ڈیوجھا انعام گھنن والیاں نظماں

۶۔ زیادہ غلہ اگاؤ	محمد لادو خوشتر
۷۔ مضبوط مرکز کی اہمیت	اقبال سولہانی

۸۔ روزمرہ زندگی میں اسلامی شعار اپنانا
۹۔ خاندانی منصوبہ بندی
۱۰۔ قومی سالمیت

۱۱۔ زیادہ غلہ اگاد
۱۲۔ مضبوط مرکز کی اہمیت
۱۳۔ روزمرہ زندگی میں اسلامی شعار اپنانا
۱۴۔ خاندانی منصوبہ بندی
۱۵۔ قومی سالمیت

ترجما انعام گھنٹہ والیاں نظام

۱۱۔ زیادہ غلہ اگاد
۱۲۔ مضبوط مرکز کی اہمیت
۱۳۔ روزمرہ زندگی میں اسلامی شعار اپنانا
۱۴۔ خاندانی منصوبہ بندی
۱۵۔ قومی سالمیت

۱۱۔ زیادہ غلہ اگاد
۱۲۔ مضبوط مرکز کی اہمیت
۱۳۔ روزمرہ زندگی میں اسلامی شعار اپنانا
۱۴۔ خاندانی منصوبہ بندی
۱۵۔ قومی سالمیت

دل پھادٹ کیتے انعام گھنٹہ والیاں نظام

۱۶۔ زیادہ غلہ اگاد
۱۷۔ مضبوط مرکز کی اہمیت
۱۸۔ روزمرہ زندگی میں اسلامی شعار اپنانا
۱۹۔ قومی سالمیت

۱۶۔ زیادہ غلہ اگاد
۱۷۔ مضبوط مرکز کی اہمیت
۱۸۔ روزمرہ زندگی میں اسلامی شعار اپنانا
۱۹۔ قومی سالمیت

انعامات دے بعد خالص سونے و تانے (میڈل) جناب حبیب الرحمن ملک
اسسٹنٹ ڈائریکٹر محکمہ اطلاعات منزل پاکستان بہادر پور ڈائریکٹن کون پیش کیا گیا۔ تے
پارماں دے قریب لے علیہ خیر خوشی نال ختم کتیا۔

سیدار قرآن تبرک کالی رات

دھڑی رپانچ میرا چاندی وارو پیر

خط پتر

مکرمی! وعلیکم السلام۔ خیر ہے سب سے خوش ہو۔ مبارک سوہنراں میڈی طرفوں دی قبول کرد۔ تے
 ٹھکڑی۔ ایڈوں تے ول اوڈوں۔ کیا حال ہے دولا۔ حاجی صاحب خوش ہیں۔ اچھا سائیں ایہ ڈی سو ایچھے دیسے
 وچہ آگئے مارے جو پورے کب ہینہ دے بعد خط لکھن دا فائدہ میاں خوشی کنوں میں پاگلی تھیا بیٹھاں پتہ نی
 کیا کی مکھی دینداں۔ خدا دی قسم صادق میاں مرزا آگے۔ خدا ساکوں ادا ہے او۔۔۔۔۔ ہوں۔۔۔۔۔
 مقصد تے کامیاب کرے۔ تہاں میں آکھو۔ اچھا سائیں امانہ تیار ہے۔ فجر باپتی فجر تہاڈے کول آویسی۔۔۔۔۔
 ہیں سب میں ایہ امیدیں تاکھاں قائم رکھ پھاں۔ کہ تہاں میکوں ضرور یاد کر پندے راہو۔۔۔۔۔ صادق
 تیزیان پچاھیں مذاقات میڈے ہاں تے تہاں مریدان۔ ظالم تھوڑے ڈیہنہ احمد پور وچہ رہ تے ساڈے
 اتے کتنے وڈے ظلم کر گئیں۔ دلیر دا نہوی۔ اچھا سوہنراں گالہ اپہ ہے۔ میڈے ذمے کوئی مستقل مفہوم
 رسالہ سرائیکی والاؤ۔ رسالہ سرائیکی جیویں صلاح کیتی ہاں سے انویں بنڑاؤ۔ یا رکھا کران خط چھوٹا ہے
 چالیس ڈھیر ہیں۔ میں کیڑھے پاسے ونچاں۔ اچھا غزل کب تہا کول روانہ کریندا ہاں، امید ہے تہا کول
 ڈاڈی پسند آسی
 (ذوالعدار شونخ ریاستی عفی عنہ)

دی چند دپیر

سدا جیویں تے لکھ لکھ تھیویں۔

صادق بشیر سبیں۔

سلام علیکم! سناؤ سبیں کیا حال ہیں۔ خوش رہ گیدوے تہاں میں عید دا چند رتھی گپو دے بھل بھل۔
 رُ آؤں تہاں دیندیں منہ الکا

دختم بہادر پوری

مالیناب بریگیڈیر صاحب تال ملاقات فنی ہاں۔ ایڈوں پچھ اوڈوں پچھ، پتہ لگا جو سبیں
 سوہن تہاں گئے ہوئے ہیں۔ سناؤ ہئی جو تہا ڈا اکینڈنٹ تھی گیا ہے۔ ہئی کیا حال ہے۔ اللہ رحم کرے
 اللہ میں صحت دیوے۔ آمین۔

اچھا اسے ڈسٹو سرایتیکی رسالہ کڈن نکلا اپنے میں دی ڈوہڑا کافی بھیندا چاہاں امید ہے۔
تسا کون پسند۔ اسی۔ اچھا اجازت دیو۔

نقطہ:-
تالہدار
(فیض محمد و لختپ)

مکرمی صادق بیٹر صاحب !
گال اسے ہے جو میکروہوں خوشی لیتی ہے۔ اللہ تعالیٰ دی مہربانی ہے جو جناب بریگیڈیر صاحب تے
تساں لوکاں دی محنت نال اسا ڈی زبان سرایتیکی ایسی شیج تے پہنچ گئی ہے جو اچھ ہر کوئی توں کول ملینڈ زبان
منڈ لگے۔ پر جیں ویلے میں رسالہ سرایتیکی پہنچ اڑو لکھیا ہو یا دیکھداں تاں مینڈا دل رووٹا ہے
دیندا ہے کتے آدھے۔

کئی تاں کریں تاکاری وے پار
جتلہ تاں اپنے علاقے تاں تے علاقے دی زبان نال محبت رکھندے وے، ار کہیں کون
گجھی کیسی۔

اے نوحہ جیڑھا ایں محرم تے لکھیا پئی۔ تے اللہ تبارک و تعالیٰ دی مہربانی ہے۔ جو ہر کہیں ابکوں
پسند کیتا۔ امید ہے تاں وی ایسی کون پسند کرتے رسالے۔ وچ مناسب جاوے۔
تے اخیر وچ دعا کرینداں جو اللہ سایہ تہا کون آہنڈے ارادیاں وچ کامیاب کرے۔ آمین

فقط نیاز مند
(سقیہ لٹاری)

پرنٹر پبلشر:-

برگیڈیئر تہذیب علی شاہ

مطبع:-

گروہ بنی پریس ہاؤس

مقام اشاعت:-

نوجی بستی ہاؤس

سے سالہ خدمت سرائیکی ادبی مجلس راجپوتانا بہاولپور

پاکستان کی قومی زبان آردو کو علاقائی تاریخ ادب و ثقافت سے مالا مال کرنے کے لئے حکومت پاکستان کی سرپرستی میں ملک بھر کی علاقائی زبانیں پشتو، پنجابی، سندھی، گجراتی، بلوچی، بھٹی و غیرہ کی ترقی و ترویج کے لئے منظم کوششیں جاری ہیں۔ مگر سرائیکی جو مغربی پاکستان کی مرکزی علاقوں میں کوئی ڈیڑھ کروڑ پاکستانیوں کی زندہ زبان ہے۔ اس کی ترقی و ترویج کا باقاعدہ نظام اب تک قائم نہیں ہو سکا۔ قوم کی اس ضرورت کو پورا کرنے کے لئے سرائیکی ادبی مجلس قائم کر کے بہاولپور کی عوام نے مندرجہ ذیل خدمات سر انجام دی ہیں۔

۱۔ **قیام** | ۱۵ اگست ۱۹۷۷ء کو سرائیکی ادبی مجلس بہاولپور کے نام سے ایک تنظیم قائم کی اور ۱۵ مارچ ۱۹۷۷ء کی جاری شدہ تنظیم سرائیکی ادبی بورڈ بہاولپور کو کس میں ضم کر دیا۔ اس مجلس کی صدارت بریگیڈیر سید نذیر علی شاہ صاحب اور محمد دین بشیر، بشیر احمد طاہری، صدیق طاہر کی پہلی انتظامیہ نے مجلس کا کام شروع کیا۔ اور ۶ مئی ۱۹۷۷ء سے طاہری صاحب نے استعفاء پر محمود علی انصاری، نور محمد صاحب علوی، نجم الدین خاں بالترتیب نائب صدر بنے رہے۔ اور غلام محمد صاحب، عطا محمد صاحب، سیٹھ نعیم الدین صاحب، مولوی نظام الدین حیدر صاحب، مولوی محمد فضل اللہ صاحب نے انتظامیہ میں شرکت کی عمومی اراکین کی حیثیت سے کئی دیگر بہاولپوری مجلس میں شریک ہوئے ہیں۔

۲۔ **رجسٹریشن** | مجلس نے اپنی غیر سیاسی اور خالص علمی ادبی حیثیت کے تحفظ کے لئے اس کا آئین ۱۰ اکتوبر ۱۹۷۷ء کو حکومت سے منظور کرایا ہے۔

۳۔ **رابطہ** | سرائیکی بولنے والے علاقوں کے لئے شعراء اور ادباء سے رابطہ قائم کر کے آج کوئی تیس زندہ شعراء کو ایک پلیٹ فارم پر اکٹھا کر لیا گیا ہے۔
رائہ سرائیکی کی خدمت کرنے والے ادارہ جات، بزم فرید، چاچراں شریف، بزم فیض، یاقوت پور، بزم وراثت احمد پور، بزم سائیکل ڈیرہ غازی خان، بزم ثقافت، ملتان کے پاس وقتاً فوقتاً مجلس کی وفود بھیجی جا کر ان کی تقارب میں شرکت کر کے ہمیں اتحاد کو مضبوط کیا۔

۴۔ **مہنت روزہ** | مدینہ بہاولپور، اختر، ملتان اور قانون ملتان کا تعاون حاصل کیا ہوا ہے۔

۴۔ مطبوعات | مجلس حسب ذیل کتب برائے ترقی و ترویج سرائیکی زبان طبع کرا چکی ہے۔

۱۔ سرائیکی و تاروقہ - مصنفہ: محمد بشیر احمد صاحب غازی۔
۲۔ خیابانِ خرم (حصہ اول و دوم) مصنفہ: حافظ محمد نعیر الدین حسن صاحب خرم بہادرپوری
۳۔ آرمغانِ اوچ - اقتباس ادویان شمس الدین صاحب گیلانی خامس، مولفہ: میر نذیر علی شاہ صاحب۔
۴۔ رت ویاں بھجوں - سرائیکی کے تیس شعرا رکھتا ہوا سرائیکی کلام مولفہ: صادق بشیر صاحب بہادرپوری۔
۵۔ ادبی و ثقافتی مجالس | نا، درائے شمع کے گناہے، نا، ریکارڈ عرفانہ کی چوٹیوں پر دلا، اہلال۔

اوس سہولتوں میں اور (۱۷) ایسے اور بادیہ کے پڑھنا پھلوا ریں میں مختلف اوقات میں مجلس کی طرف سے سرائیکی زبان سے متعلق بے شمار ادبی و ثقافتی مجالس منعقد کرائی گئیں جن میں سے اکثر مجالس کی صدارت کمشنر صاحبان بہادرپور سے مزین کر کے حکومت اور عوام دونوں کو سرائیکی حضوریات سے لطف اندوز کرایا جاتا ہے۔

۶۔ سرائیکی سٹال | جشنِ روہی کی تقریب میں ہر سال فنی انداز کا علمی سٹال بنام سرائیکی سٹال سجایا جا کر علاقہ بھر کے لاکھوں عوام کی ایسی بنیادی خدمات سرانجام دی جاتے ہیں کہ جس کی نمایاں کامیابی پر مجلس کو انعام اور سرٹیفکیٹ عطا ہوئے۔

۷۔ سرائیکی شاعر سے | نا، جشنِ روہی بہادرپور سٹال میں پہلی بار سرائیکی کے نا، اور الکلام شاعر و شاعرات جانا زہیرتی کو بہادرپوری عوام میں پیش کر کے سرائیکی زبان کی جازمیت سے دنیا کو روشناس کرایا۔
۸۔ ہم راگت سٹال کے شاعرہ میں اردو زبان کے تیس شعرا کے ساتھ سرائیکی کے مرثیہ شاعر کو پیش کر کے سرائیکی زبان کی فصاحت اور بلاغت کی دھوم مچوائی۔

۹۔ ایک انٹرویو سٹال | یامنت پور کے زیر اہتمام بہادرپور کے خادم اعظم جناب حافظ محمد نعیر الدین حسن صاحب خرم کی یاد ماننے کے لئے یامنت پور خرم کے نام پر ۲۵ شعرا سے ان کے مرحوم استاد کی خدمت میں عقیدت کے پھول پیش کرائے گئے۔

(۱۷) ۲۸ مارچ سٹال کو جشنِ روہی بہادرپور کے سلسلہ میں زیر صدارت اعلیٰ حضرت امیر محمد عباس خاں عباسی امیر بہادرپور نے مہتمم بالشان خالص سرائیکی شاعرہ منعقد کرایا کہ جس کی شہرت تمام پاکستان میں پھیل گئی ہے۔ اور اس میں پیش کیا جانے والا سرائیکی پروگرام انسانی لطافت، جازمیت، فصاحت و بلاغت کی وجہ سے اتنا مقبول ہوا کہ پاکستان ریڈیو اس کے پروگرام کو کئی دفعہ نشر کر چکا ہے۔

(۱۸) بریگیڈیر میر نذیر علی شاہ صاحب صدر مجلس بڈا کی ذاتی کوششوں سے مجلس کی سرپرستی کیلئے اعلیٰ حضرت

امیر بھادپور ڈویژنل کمشنر صاحبان۔ جناب ڈپٹی کمشنر صاحبان اور جناب نظام الدین حیدر صاحب اور سیٹھ
عبید الرحمن صاحب نے مجلس کا سرپرست بننا قبول کر لیا ہے۔ اور ڈویژنل کونسل، ڈسٹرکٹ کونسل اور بھادپور
بھادپور سے وقتاً فوقتاً مالی اعانت حاصل کرال ہے۔

۸۔ اعتراف انا، مجلس کے علمی رابطہ کی بدولت آج پنجاب یونیورسٹی کے علمائے اعتراف کر لیا ہے کہ کسی
زمانہ میں تمام وادی سندھ کی زبان سرایکی تھی۔ اور سرایکی کے ادیب بیکھڑوں برس سے اردو کی ایسی خدمت
کرتے رہے ہیں کہ جس سے لکھنؤ کا سا انداز معلوم ہوتا ہے۔

وان ٹکا گریونیورسٹی امریکہ نے سرایکی زبان کی اہمیت سے متاثر ہو کر **SARAIKI IN ENGLISH**
تیار کرنے کے لئے مشترکہ طور پر کام کرنے کی اپنی خدمت پیش کی ہے۔

۹۔ طلائی تمغہ امتیاز صادق اعلیٰ حضرت امیر بھادپور کے پاکستان کے لئے اپنی تمام ریاست کو قربان کر دینے
کے ایثار کی یاد میں ایک طلائی تمغہ بنام سرایکی امتیاز صادق سرایکی ادبی مجلس کی طرف سے سال رواں میں
سرایکی زبان کی بہترین خدمت کرنے والے کو پیش کیا جانا ہے۔ چنانچہ اس سال یہ تمغہ جناب حسین حیدر صاحب
سابق کمشنر بھادپور جنہوں نے سرایکی نظموں کو انعامی مقابلہ کے لئے حاصل کر کے سرایکی زبان کی مقبولیت
کا انتظام فرمایا ہے۔

۱۰۔ مالیات سرایکی ادبی مجلس رجسٹرڈ کے پاس سابقہ تین برس میں جبکہ رقوم کی آمد و خرچ کا حساب باقاعدہ
دیکھا جا کر اس کی پڑتال، نمائندہ حبیب بیک دیکھ کر مجلس کے فدیے کرائی گئی۔
۲۰ جون ۱۹۷۷ء کو مجلس نے جناب ملک حبیب الرحمن صاحب اسٹنٹ ڈائریکٹر ایک طلائی تمغہ (اعزاز سرایکی)
پیش کیا۔

۱۱۔ برسی سابق امیر بھادپور اعلیٰ حضرت امیر صادق محمد خاں پنجم عا سی مرحوم مفتی کی پہلی برسی کے سلسلہ میں
تاریخ ۲۴ مئی ۱۹۷۷ء کو صبح مسجد صادق میں ختم کلام پاک کر دیا گیا۔ اور شام کو زیر صدارت عالیجناب میر عجم خاں صاحب
تمغہ قائد اعظم کمشنر بھادپور ایک عوامی جلسہ لاہری گراؤنڈ میں منعقد کرایا گیا۔ جس میں اہل ان دیان و سابق ریاست
بھادپور، عالی بھادپور ڈویژن کی طرف سے اردو، پنجابی اور سرایکی میں مرثیہ جات پیش ہوئے۔ اور سیٹھ عبید الرحمن صاحب

نائب صدر بلدیہ بہار وپور اور جناب صدیق طاہر صاحب پریس رپورٹر محکمہ اطلاعات نے امیر مرحوم کی عوامی خدمت کو سراہا۔ اور اس موقع پر صدر مجلس جناب یوگینڈیر سید نذیر علی شاہ صاحب نے یتیم خانہ کے بچوں میں طعام پیش کیا۔ اور اگلے روز مجلس کو فونڈ نے صادق گروہ پریس میں امیر محمد عباس عباسی امیر بہار وپور کی خدمت میں حاضر ہو کر فاتحہ خوانی کی۔ اور تبرک ختم کلام پاک پیش کیا۔

شکریہ | سرائیکی ادبی مجلس رجسٹرڈ بہار وپور کے صدر و اراکین اللہ تعالیٰ کے شکر سے بعد اعلیٰ حضرت امیر وپور عالیجناب کسٹمر صاحب بہار وپور ڈسٹرکٹ جناب ڈپٹی کمشنر صاحبان بہار وپور۔ بہار لنگہ و رحیم یار خاں۔ نائب صدر ڈسٹرکٹ کونسل بلدیہ بہار وپور۔ ادب اور شہر اور سرائیکی ادب سرائیکی عوام کا شکریہ ادا کرتے ہیں کہ جن کے تعاون سے مجلس نہایت ترقی عرصہ میں اتنے عظیم مقبولے مکمل کراہتے ہیں۔ اور بارگاہ ایزدی میں دست بدعا ہیں کہ مجلس کو کس سے بھی بڑی خدمت کا موقع عطا فرمائے۔

دعوت

آخر میں تمام سرائیکی نواز دوستوں کی خدمت میں دعوت پیش کی جاتی ہے۔ کہ سرائیکی زبان کی خدمت کے لئے قلم، سحر، دانے، دوسے سرائیکی ادبی مجلس رجسٹرڈ بہار وپور کی اعانت فرما کر اپنے علاقہ کی علمی، ادبی خدمت سرانجام دیں۔

آچنڑوں دل یار پیلو پکیاں نی دسے (ترجمہ)

گوشوارہ آمد و خرچ سرائیکی ادبی مجلس رجسٹرڈ بہار وپور

۱۵ ارجمون ۱۹۶۲ء تا ۳۱ دسمبر ۱۹۶۲ء

آمدنی	خرچ
I. چندہ رکنیت	I. مطبوعات سرائیکی
تاجیات صدر صاحب	سرائیکی اذکار
۱۰۰ — ۰۰	۶۴ — ۰۰
عام اراکین	لغت سرائیکی
۷۱ — ۰۰	۲۸۸۳ — ۲۵
میزان	خوابان خرم
۱۴۱ — ۰۰	۱۲۸۵ — ۲۴
II. عیارات از صدر مجلس یوگینڈیر علی شاہ صاحب	ارمغان ادب
	۸۲۲ — ۵۰
	میزان ۵۸۹۲ — ۱۱

II. سرائی رسالہ سرائی

۶۵۱ - ۶۵	۲۶ - ۵ - ۲۳ - پلاٹہ
۲۲۶ - ۲۰	۱۱ - ۸ - ۱۱ - دوسرا پلاٹہ
۳۴۰ - ۳۳	۶۵ - ۱۰ - ۱۰ - تیسرا
۶۴۱ - ۰۰	۱۲ - ۱۲ - ۱۲ - چوتھا
۱۸۵ - ۹	۱۸ - میزان

۲۹ - ۵۰	III. خرید کتب لاہوری
۹۱۰ - ۰۰	IV. ثقافتی مجالس
۲۱۵ - ۰۰	مشاعرے
۵۰۵ - ۴	املا و مقالہ پرکس
۸۱ - ۱۹	تعارف و فود
۱۴۱۲ - ۲۵	میزان

دہلی قرض حسنہ
II. اخراجات دفتر

۷۱ - ۴۷	خرید و برسی آئین مجلس
۷۱ - ۰۰	سٹیشنری
۲۱۵ - ۱۹	ڈاک خرچ
۱۰۳ - ۲۹	سٹاک
۱۲ - ۰۰	مہال لٹریچر
۱۱ - ۷۰	میزان

III. نقد زیروست

۷۵۸ ۸۲

۱۰۷۴۸ - ۲۳

نقد خرچ

نقد خرچ
یکم جنوری ۱۹۸۰ء تا ۳۱ جون ۱۹۸۰ء کا پیش
شیٹ اکٹوبر کے شمارہ میں پیش ہوگا۔

۲۰۰ - ۰۰	۶۴ - ۱۰ - ۲۲ کر
۱۰۰ - ۰۰	۶۶ - ۱۰ - ۱۶ کر
۱۰۰ - ۰۰	۶۶ - ۳ - ۲۶ کر
۴۰۰ - ۰۰	

III. قرض حسنہ امداد مجلس ریگدیہ نذیر علی شاہ صاحب

۱۰۰ - ۰۰	۶۴ - ۴ - ۳ کر
۲۵۰ - ۰۰	۶۴ - ۸ - ۵ کر
۴۰۰ - ۰۰	۶۴ - ۱۲ - ۱۶ کر
۱۶ - ۵۳	۶۵ - ۵ - ۲۳ کر
۹۵ - ۰۰	۶۵ - ۵ - ۲۰ کر
۴۴ - ۵۱	۶۵ - ۶ - ۱ کر
۵۰۰ - ۰۰	۶۶ - ۱ - ۲۳ کر
۷۱ - ۰۰	۶۶ - ۴ - ۳۰
۱۴۷۷ - ۰۰	میزان

IV. عطیات سرکاری

۵۰۰۰ - ۰۰	۶۵ - ۵ - ۷ کو ڈیر خلی کولس یادگار
۵۰۰ - ۰۰	۶۶ - ۴ - ۹ کو ڈیرہ
۲۰۰۰ - ۰۰	۶۶ - ۷ - ۶ کو ڈیرہ کولس یادگار
۴۰۰ - ۰۰	۶۶ - ۹ - ۳ کو ڈیرہ کولس یادگار
۵۰۰ - ۰۰	کولس یادگار
۸۴۰ - ۰۰	میزان

V. عطیات مشرق

۱۰ - ۶۵	۱۰ - ۶۵ کو ڈیرہ کولس یادگار
۱۹۰ - ۹	۶۶ - ۸ - ۷
۲ - ۲۵	۶۶ - ۱۱ - ۱۹
۱۰۷۴ - ۰۰	میزان

خیر خلق کے سلسلہ کے اشتہارات اور اطلاعات اس رسالہ میں مفت شائع کرائے جا سکتے ہیں ۔

What is Seraiki ?

Seraiki, the name given to this magazine is the name of one of the regional Languages of West Pakistan-about ten million Pakistanis speak Seraiki. Owing to its links with Mohenjo Daro - Harappa civilization and on account of its linguistic connections with Arabic - Persian - Hindi & Turkish, Seraiki can render valuable service in recovering & reclaiming much of the lost history of the Indus Valley.

The language and the people of this region have something in-born in them to help in the advancement of human virtues.

Climatically, the region has delightful winters and offers ideal opportunity for tourists.